

ČASOPIS

SPOLEČNOSTI PŘÁTEL STAROŽITNOSTÍ ČESKÝCH

V PRAZE.

Časopis vydáván jest pouze členům Společnosti a to zdarma. — Expedice jest na Král. Vinohradech, Sázavská ul. č. 14. n.

Číslo 4. — Vydáno v březnu 1897. — Ročník IV. (1896).

Tvrz a radnice v Hlinsku.

Sepsal JUDr. *Karel V. Adámek*.

V ulici, jež jde z náměstí hlineckého do Olšinek, stojí po pravé straně stavení jednopatrové, jemuž se říká „Ve tvrzi“. Starodávna pověst vypravuje, že v Hlinsku bývala tvrz a klade ji na místo tohoto stavení, i že v tvrzi té bydlívaly Trčkovny.¹⁾

Pověst tato jest potvrzena²⁾ historickým dokladem. Roku 1413. dne 21. března Arnošt Flaška z Rychmburka přiznal se před úředníky pražskými, že na dědiny své v Rychmburce hradě, Skučí městečku, v Hlinsku tvrzi a městečku, na dvory kmeců, vesnice a j., což k Rychmburku hradu a k Hlinsku náleží, a na vše, co v Pardubicích má a j., a vůbec na vše co má neb mítí bude, přijal v pravý spolek Čenka z Veselé a Vartmberka, Strážka z Koloděj a Václava Frcuchera z Paběnic, takže jsou pravými společníky.

V Hlinsku tedy bývala ještě v XV. století tvrz. Hlinsko i okolí připojeno bylo k Rychmburku teprve později než jiné osady, jako na př. Skuč a okolí. I zápis z r. 1413. je zajímavým, že rozeznává zboží hlinecké a zboží rychmburské (ad dictum Rychmburg castrum et Hlinske pertinentibus), což není jen nahodilým, uváží-li se, že, ač 4 místa jmenuje (Rychmburk, Skuč, Hlinsko, Pardubice), přece jen 3 skupiny uvádí (Rychmburk, Hlinsko, Pardubice). Zajisté Skuč dříve k Rychmburku náležela než Hlinsko, a tím také si vysvětlíme, proč ve Skuči nikdy ani hrad ani tvrz se nepřipomíná. Byla pak Skuč před připojením okolí hlineckého k zboží rychmburskému jediným městečkem na Rychmbursku.

Přihlížíme-li k listině ze XIV. století (u Paprockého mylně do r. 1503. kladené), můžeme mítí za to, že zboží hlinecké náleželo v počátku XIV. století Beneši z Vartenberka.

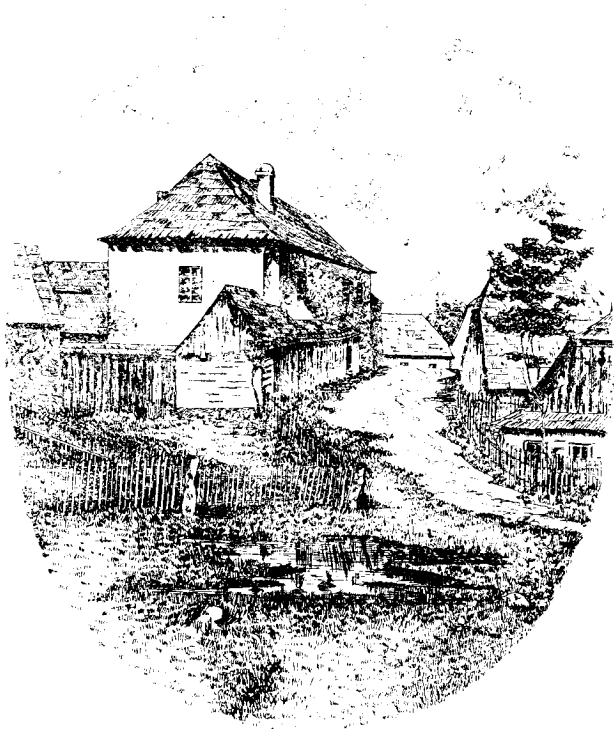
¹⁾ K. Adámek: Chrudimsko, str. 10.

²⁾ Emler: Pozůstatky desk zemských, II. díl, str. 98. (Tab. cur. reg. XXI., 138.): „1413. . . in Rychmburg, castrum, Skutecz oppidum, Hlinsko municionem et oppidum, curias araturarum, villas omnes, curias rusticales et tabernas cum censu ad dictum Rychmburg castrum et Hlinske pertinentibus, in Pardubicz totum, quidquid ibi habet. . .“

Spojení s Rychmburkem stalo se buď za Vartenberků nebo za pánů Flašků z Pardubic, s nimiž má Hlinsko znak stejný.

Kdy tvrz v Hlinsku zanikla, není známo. Podobá se pravdě, že se to stalo v XV. století.

Jako pověst o tvrzi se osvědčila, pokud se týče jsoucnosti tvrze, lze pokládati, že pověst i o poloze (obr. 1.) správně referuje. Máme

Obr. 1. Tvrz v Hlinsku.

i v nejbližším okolí Hlinska dosud celou řadu jmen místních, z nichž některá jsou doložena již v XIII. století (na př. les slubický), v XV. století (Balkovsko, Bubenec) a j. Bylo zajisté náležitého důvodu, proč vyvýšené místo nedaleko levého břehu řeky dodnes udrželo jméno „tvrz, ve tvrzi“.

Zrušené tvrze používali asi majetníci panství pro účely své. Jest známo, že pro rychmburského majetníka bylo v Hlinsku vybíráno clo při starodávné důležité cestě, jež nedaleko tvrze (o něco tedy výše proti proudu řeky, než kde je nyní železný most silnice erární)

po dřevěném krytém mostě přecházela ze Záměstí přes řeku a náměstím vinula se vzhůru za Skalku k hlineckým Hradištím a dále k Moravě.¹⁾

V XVI. století byla v Hlinsku zřízena královská pomezní celnice. Roku 1547. po odboji bylo Vilému z Valdštejna a na Skálách skonfiskováno též clo v Hlinsku pro komoru královskou.

Snad pak tvrz byla přestavěna v nynější stavění, jež dle podání vystavěl jeden Berka z Dubé. Odtud asi pochází, že pověst zmiňuje se o bydlení šlechtičen Trčkových z Lípy v hlinecké tvrzi.

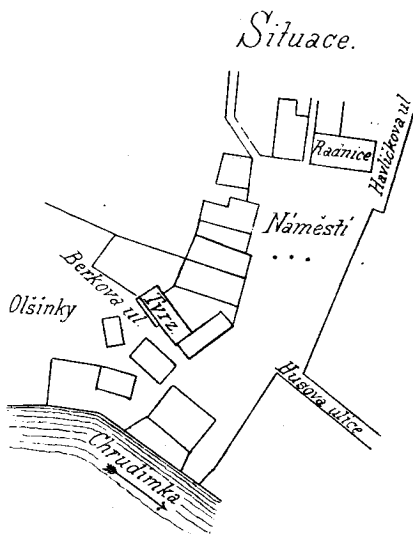
Důležitě pak též jest, že roku 1873. byla při opravě tvrže na ležena ve stavení tomto (obr. 2. a 3.) nádoba s groši z doby Václava III.²⁾

I celé zařízení „tvrze“ svědčí, že druhdy stavení toto mělo zvláštní účel.

Dřevěnou besídkou je vstup z ulice k stavení. Vejdouce vchodem v průčelní, silné stěně, vidíme před sebou schody přímo k I. poschodí vedoucí a na obě strany v přízemí je síň, níž lze po několika schodech vejti k sklepením, z nichž levé má malé okénko ve zdi poboční. Při stavení byl sklep, z něhož šla chodba prý až na Hradiště.

Majetnice domu pravila mi, že slýchávala, že bývala na domě vížka.

Byla domněnka, že v tvrzi bývala radnice. Není možnost toho vyloučena, nelze ji také doložit, neboť mohlo tak býti hlavně v XV. století a z těch dob nejsou zachovány žádné zápisy, v nichž by se doklady mohly nalézt.

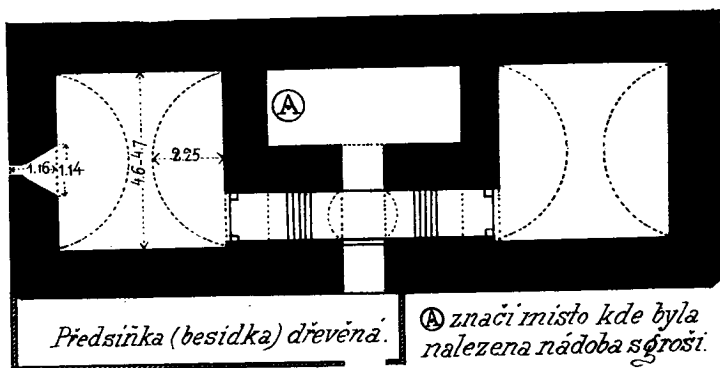
Obr. 2. Polohopisný plán ku tvrzi a k radnici v Hlinsku.

¹⁾ Karel Adámek: Chrudimsko 5, 39, 68. K dějinám Hlinska a okolí 27 a moje stati: O starodávnych cestách krajinou hlineckou, chrudimskou a poličskou (v I. výroční zprávě Společnosti přátel starožitností českých r. 1889.), O rozloze a hranicích někdejšího Vratislavka (v Časopisu Musea království Českého r. 1892.), Byla to léta zarmoucená (v Jitřence 1889.), Něco o Skutči a Humperkách (v Hlasech z Chrudimska 1891. č. 24.), Od Letovic vedla stezka k Mýtu a nikoli k Chrudimi (v Časopisu Společnosti přátel starožitností českých 1895.).

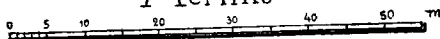
²⁾ Posel z východních Čech 1873. sld. (feuilletony K. Adámka). Peníze tyto byly nalezeny pod schody, jež k světnici, kteráž pouze v levé (hledí-li se k zadní zdi) části domu byla přímo z přízemí. V pravo byla komora s nižším prahem, než je nynější práh světnic zřízených tam, když se nynější síň zvýšená a schody dělaly.

Nejstarší zpráva o úřadování hlineckém jest ze XIV. století. Paprocký v Diadochu dosti obšírně a skoro doslovně ji reprodukuje, zmýlil se pouze, když ji v r. 1503. zařazuje. Všichni kladou listinu tuto do XIV. století, tak Karel Adámek (v „Chrudimsku“ str. 25) do r. 1303., protože páni z Vartenberka po r. 1385. již Rychmburk nedrželi. Aug. Sedláček (v „Hradech“ I. 80.) klade ji také do XIV. století (asi do r. 1350.), neboť do r. 1328. se připomíná Tas z Rychmburka, k r. 1349. Beneš z Vartenberka a již před r. 1387. byli na Rychmburce páni z Pardubic. Sedláček (I. 80.) přehlédl, co se na str. 25. „Chrudimska“ píše. Kladu listinu do I. polovice XIV. století, a to v rok 1303. I když připustím, že po celé XIV. století příslušelo Hlinecko i obce ostatní v popisu rychmburského panství v XV.

PŘÍZEMÍ.

Měřítka

Obr. 3. Pádorys tvrze v Hlinsku.

století se vyskytující k panství tomu (ač nikterak jiná eventualita není vyloučena), tedy pokládám za přiměřenější a přirozenější výklad, že v tisku omylem místo 1303. vytištěno u Paprockého 1503., neboť není vyloučeno, že se týká zápis Beneše z Vartenberka, jenž se připomíná r. 1289. a j.¹⁾

Nejstarší zachované zprávy o radnici hlinecké jsou ze XVI. století. Roku 1598. ve čtvrtku po Seslání Ducha sv. koupila obec hlinecká grunt, jež r. 1564. držel Ondřej Křesák, koupiv jej za 300 kop m., a r. 1594. Anna Fukarka, jež se provdala za Jiřika Raddu, od něhož a jeho manželky obec grunt i s rolemi, lukami a

¹⁾ K. Adámek: Chrudimsko 14, 15, 26, 82, 83, K dějinám Hlinska a okolí, str. 4, 5. Aug. Sedláček: Hrad a zámky I., str. 80.

celým příslušenstvím koupila za 500 kop m. Přidány byly 2 stoly a 2 jarmary. Na gruntu tomto postavena byla nová radnice. Pole slula odtud rathouzská.¹⁾

Roku 1629. byla tu radnice. Roku 1637. čte se při vykazování některých míst krámům jarmarečným zmínka o domu radním. Tak vykazovali místa kramářům, „jak se z domu radního jde po levé ruce“, a dále „po pravé straně vedle uličky, jak se z rathouzu jde“.²⁾ Slovem „ulička“ rozumí se patrně ulička mezi řadami krámů, neboť jinak muselo by se usuzovati, že radní dům stál v úzké ulici ne daleko náměstí, a že tedy místa tato byla vykazována v levo a v pravo počínajíc od ulice té do náměstí. Mám za to, že stál radní dům již tehdy na náměstí, neboť v zápisu z 9. dubna 1776. o odprodeji³⁾ rolí rathouzských a balkovských 38 chalupníkům dle resoluce ze 24. listopadu r. 1775. vydané se připomíná výslovně, že nyní, t. j. r. 1776. stojí radnice na místě zakoupeném r. 1598. Dne 25. října r. 1798. psal rychmburský hospodářský úřad krajskému úřadu chrudimskému, že nová radnice (t. j. r. 1792. vystavěná, tedy nynější) stojí na místě staré (obr. 4.), jež tu dříve stála a velmi sešla. Hlinecký úřad dne 26. listopadu roku 1798. též uvádí sešlost staré radnice za jeden z hlavních důvodů, proč byla nová radnice vzbudována. Připomíná, že starý rathouz stál už před 100 lety (tedy na konci XVII. století).

O radnici, jež byla zbořena ke konci XVIII. století, jsou v účtech městských v různých letech některé položky, tak na př. r. 1763. byl spravován rathouz i šatlava. Roku 1764. spravovali a překládali 4 okna v rathouze a k nim přidali nových 45 kotoučů (skleněných) i za olovo od toho díla v obecním domě dáno. Roku 1766. jest položka o vížce na rathouze. Pobíjeli ji tesaři šindelem a snad celou znova dělali. Roku 1767. spravovali v rathouze nějaké klenutí. V rathouze byla také šenkovna. Radnice tehdejší byla menší než nynější.

V letech 1788.—1792. byla odprodávána pole a pastviska balkovská, tak na př. r. 1792. v březnu prodal magistrát s vůlí reprezentantův kousek obecní případnosti u balkovských hranic špici, již stezka kladenská dělí od balkovských půd. V srpnu dály se další odprodeje pro „další vyzdvižení domu radního“ a j.⁴⁾

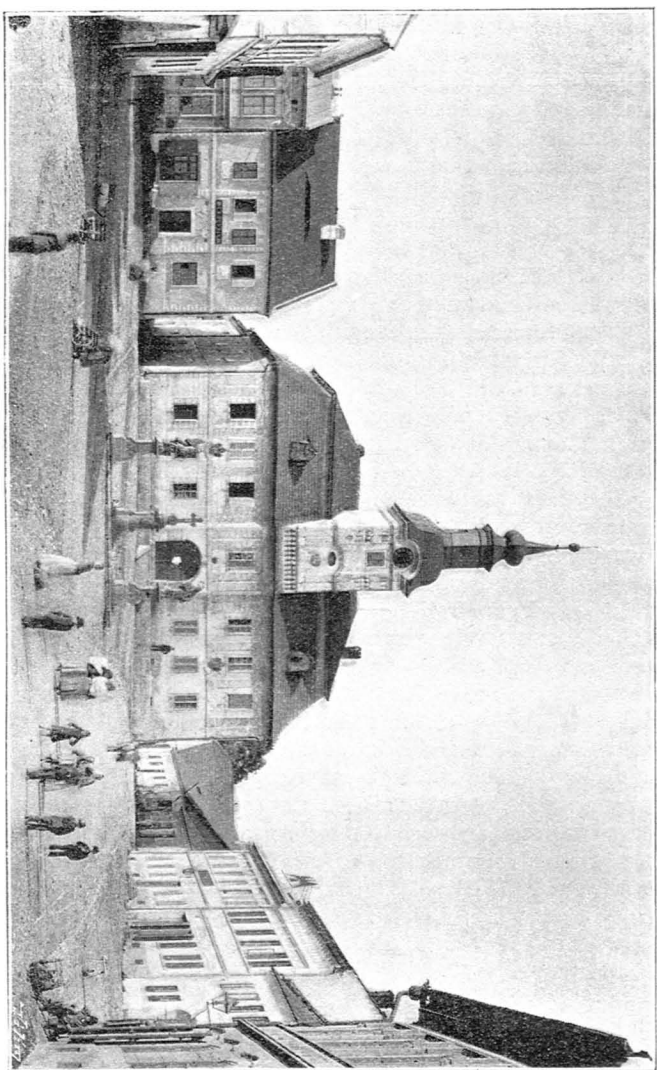
Purkmistrem byl tehdy Jos. Ant. Pantůček, assessorem Fr. V. Hřib. „Původem Pantůčka“ — tak čte se ve „Vděčných myšlenkách vlastenských“ (r. 1813. v Brně od V. Fr. Hřiba vydaných) — „ozdoba byla první městečka: most kamenný a druhá v chrámu Páně varhany. Vejstavný dům radní byla jest jeho práce poslední. Dozrav k smrti, začaté dláždění nedokonal.“

¹⁾ K. Adámek: K dějinám Hlinska a okolí, str. 26, Chrudimsko, str. 15, 26; viz též I. zápisní knihu hlineckou, list 32.

²⁾ Hlinecká kniha zápisní X., list 9. a 10.

³⁾ Hlinecká kniha zápisní X., list 2. — Pole rathouzská a některá balkovská byla r. 1776. prodána, aby byl zřízen fond městský ke správám, zvláště radnice a k úpravě náměstí. Viz též K. Adámek Chrudimsko, str. 26.

⁴⁾ Hlinecká kniha zápisní X., list 159. a 160. (o vypůjčených a splacených obnosech „k základu a vyzdvižení domu radního“), 162. až 186. (o prodeji některých polí a pašat balkovských v r. 1792. a 1793. „k dalšímu vyzdvižení domu radního“).

Obr. 4. Radnice v Hlinsku.

Roku 1792. byla nová (t. j. nynější) radnice¹⁾ hotova. Dle výtahu z účtu stála stavba nové radnice v Hlinsku: dříví stavební 34 zl. 47 kr., za kácení dříví 18 zl. 24 kr., za dovoz jeho 97 zl. 45 kr., za dovoz kamena 129 zl. 40 kr. 3 d., za dovoz písku 126 zl., za vápno 784 zl. 20 kr. 3 d., za železo a ocel 114 zl. 58 kr. 1 $\frac{1}{2}$ d., za hřeby a plech 127 zl. 35 kr. 3 d., za šindel 108 zl. 53 kr. 3 d., za prkna 150 zl. 16 kr., tesařům za práci 487 zl. 53 kr., zedníkům 1226 zl. 54 kr. 3 d., nádeníkům 363 zl. 32 kr., kovářům 55 zl. 15 kr., tesařům a sklenářům 314 zl. 18 kr. 3 d., provazníkům za provazy k vytahování staviva 4 zl. 15 kr., zámečnickům za dílo i práci 133 zl. 32 kr., kamnáři 37 zl. 22 kr., kamenníku 16 zl. 32 kr., klempíři za báň věžní 14 zl. 54 kr., zlatníku za pozlacení báně a ciferníku 17 zl., koláři a různě 103 zl. 32 kr., účetnímu nomine emolumentu za vedení účtu 69 zl., celkem 4566 zl. 59 kr. tehdejších peněz. Někakým dřívím přispěli majetníci panství rychmburského a chrastického, obec zásobila cihel v obecní cihelně, něco materialu (zvláště kamena) bylo získáno ze strženého starého rathouzu, a jednotlivci přispěli prací a potahem.

Krajský úřad uznával, že jest potřebí, aby byla vystavěna nová radnice (tak v dopise rychmburskému úřadu ze 3. srpna r. 1792.), že však potřebí vyššího svolení. O této stavební záležitosti se jednalo ještě v r. 1794., r. 1798. a j., když již byla radnice hotova. Byl vyzván 27. října r. 1798. krajským úřadem na základě loňské krajské objížďky dle gubernijního missivu ze 6. září r. 1798. č. 15741. rychmburský úřad, by se ospravedlnil přebytný stavební náklad hlinecké radnice. Dne 25. listopadu psali zase z Rychmburka hlineckému úřadu, by neopominul „se podstatně vykázati, co jej k tomu tak zbytečnému stavení a na něj vynaloženému nákladu pohnulo.“ Úřad hlinecký odpověděl, že „jest úřadu rychmburskému dosti povědomo, proč k takovému, ne sice zbytečnému, ale nevyhnutelnému stavení rathhausu Hlinský pohnuto jest bylo,“ i poukázal, 1. že stará radnice byla již sešlá, bylo nutno všelikému nebezpečí předejít, a 2. že sám vrchní ouřad na to stál, by tato radnice se vystavěla. Prostrannější dům vystavěn, 3. poněvadž stará radnice. jež již před 100 lety byla založena, a tehdy méně čísel v Hlinsku bylo, tedy prostranností svou pro tehdejší populaci mohla dosti postačovati, nyní (psáno 26. listopadu r. 1798.) však je pětkrát tolik domovních čísel, a „tudy pro ouřadování, patentův publicování a ostatní obecné důležitosti při shromáždění veřejném tím jistě větší příležitosti zapotřebí jest, čím víceji takové Publicum máti žádá.“ 4. Poněvadž krom fary a Jozefa Pantůčka stavení žádný soused nějakého zbytečného pokoje neb světnice nemá, kdež by se v čas pochodů vojanské officírstvo ubytovati mohlo, pročž tehdejší ouřad byl přinucen pro takové ubytování několik pokojů vystavěti. To se osvědčilo hned r. 1797., když Hlinskem táhlo

¹⁾ Jméno stavitelovo nepodařilo se zjistiti. V přípise z 28. srpna r. 1794., nímž posílá úřad hlinecký pro úřad krajský popsání radnice a ouředně opodstatněný výtah z projektu, připomíná se, že půdorys zůstal za stavitelem. Frontispicium radnice, jež však při stavbě bylo pozměněno, poslal úřad se zmíněným přípisem.

vojsko Condaiské, od kterých 2 páni generálové a 4 obrští spolu se svými sloužícími, r. 1798. „regimentu Varasdiener, St. Georgi, Broder, Schröder, Kaunitz, pak Prinz Oranien, těchto tedy všech páni officíři v novém rathouzu své počestné zachránění měli, skrze Hlinský marširovali, i také poslední zimní ležení drželi.“ V radnici lze 3 pokojů k ubytování použiti. „Mimo toho v témž rathouze městský písař svoje bydlení má a na vždycky dle pozůstávajících předpisů míti bude.“

Úřad rychmburský pak 25. října r. 1798. psal krajskému úřadu v témž smyslu, poukázav též, že radniční budova tato není vlastně rathouzem ve vlastním smyslu slova, nýbrž že v ní jest též zájezdný hostinec, a že ratio publici nutně vyžadovala stavbu tím spíše, že v Hlinsku, nímž „pasage z Jihlavy a Ném. Brodu k Poličce, Chrudimi a k Hradci Králové velmi silná“ jest, jedině tento hostinec radniční jest zařízen pro ubytování cestujících a povozů jejich, což je též pro pochodující vojsko velmi důležitě. Větších místností bylo potřebí k úředním shromážděním a jednáním. Obec má z hostinských místností ročně 90 zl. nájmu a může zde jednou býti umístěna i škola, až školní stavení tehdejší při vzrůstu populace nestačí.

Roku 1799. jednáno o stavbě civilního vězení, jež rozpočtena na 181 zl. 7 kr. tehdejších peněz a j. Téhož roku dne 4. března krajský úřad (v dopise rychmburskému úřadu) psal, že dle missivu gubernia z 20. února č. 4789. zasluhují důvody uvedené uznání, a že zemská vláda bez závary schválí provedenou stavbu radniční, zvláště též přihlížeje k tomu, že v ní lze vojáky ubytovati: ale, poněvadž vláda zemská neví, na čí rozkaz se stavba stala a bylo-li k poměrům jmění obecního přihlíženo, aby akta i rozpočet byly předloženy. Vysvětleno 3. května r. 1799., že stavba stala se po jednohlasném snesení občanstva k vlastní bezpečnosti obce, pro ozdobu města a pro pohodlí cestujícím, zvláště pro ubytování též důstojníků. Obci nevzejdou finanční nesnáze.

Již před vystavěním nové radnice bylo pomýšleno na ozdobení náměstí. Roku 1723. postavena byla¹⁾ na památku korunování Karla VI. za krále českého²⁾ socha sv. Jana, zhotovená Janem Devotym; r. 1779.

¹⁾ K. Adámek: K dějinám Hlinska a okolí, str. 25., Chrudimsko, str. 72. Ujednání o soše zní: »Dne 22. Augusti stala se smlouva celá a dokonala mezi panem primatorem hlíneckým a Joanesem Dewotym, řezbářem na statuy S. Jana Nepomuckého s celým postamentem náležitě udělaným, kterážto vejska vynese se stupněma 7 loket aneb více, za kteroužto práci náležitě vyhotovenou opakovaný pan primátor hlínecký se obliguje dáti padesáte renských. Stalo se v domě farním léta A. 1723. dne svrchu udaného. Že tomu tak a ne jinak jest, vlastní rukou jsem se podepsal. Matias Alois Prokop, primátor z města Hlinskýho. Dne 22. Aug. na to dílo zavdáno deset renských, dne 31. Decembris na to dílo odvedeno 40 R., id est 50 R.« Na zadní straně smlouvy jest naznačen náčrtek objednané sochy.

²⁾ Vzadu na podstavci sochy byl uroben nápis, jenž zní :

TENTO OBRAZ
GEST POSTAWEN
KE CTI A SLAWIE
IANA SWATEHO

postaven kříž a záhy socha sv. Floriána na náměstí.¹⁾ Náměstí mívalo podloubí ještě v XVIII. století (výslovně je o něm zmínka na př. z r. 1752.)²⁾ U některých domů (tak na př. u domu v pořadí radničním) bylo podloubí ještě v první polovici XIX. století.

V radnici konaly se za purkmistra Matyáše Rybičky (v první polovici nynějšího století) některé stavební opravy. Též po nějaký čas byla tu umístěna jedna třída školní.³⁾ V letech 1840tých vyskytl se pak projekt, aby za radnici (kde jest nyní schránka hasičského nářadí) vystavěna byla jednopatrová škola. Projekt nebyl proveden.⁴⁾

Roku 1839. byl pořízen nový kryt věže radnice. 13. června t. r. konala se slavnost dovršení stavby této. Roku 1894. v létě byl zase

NAKLADEM
WIERNYCH OTITELV
GEHO
ROKV TOHO
KDÍŽ KAREL
SSESTEG CÍSAŘZ
RŽÍMSKEG KRAĀ NASS
W PRAZE KORVNOVAN GEST.

A pod tím se čte:

Z PRZICINIENI
P. MATIEGE PROKOPA TOHO
ČASV PRIMATORA.

V předu pod hvězdou bylo napsáno:

BVDÍž BohV VIeCnIMV Čest.

Roku 1842. a opět v novější době byly sochy na náměstí opraveny a natřeny. Dřevěná studna, jež byla na náměstí, jest r. 1837. zasypana.

¹⁾ V obecním počtu z r. 1779. se čte: „6. Octobris při smlouvě strany figury svatého Floriana pro sousedstvo, kamenníky a zedníky outrat 1 R. 18 kr., 4 1/2 d., od podzdívání figury svatého kříže a svatého Jana 45 kr.“ Toho roku v létě bylo dáno „za 4 fury kamení k novému svatému kříži 40 kr.“ tehdejších peněz. Kamenný kříž, na jehož podstavci vytesána jest socha P. Marie, stojí před č. 242. na Záměstí, byl zbudován na památku ohně, jež r. 1772. v ko-várně Tomáše Procházky vznikl a 14 domů na Záměstí zničil. (Viz Různé listy od K. Adámka v Poslu z východních Čech 1873.) Na Betlemě je kamenná socha sv. Václava, na drahách socha sv. Jana, u mostu v Husově ulici je Jan Nep. (na plachu malováno), před kostelem jest kříž.

²⁾ Zápisní kniha hlinecká X., list 98.

³⁾ K. V. Adámek: Paměti o školách v okrese hlineckém, str. 16, 17, 33, 34. Třída byla v přízemí.

⁴⁾ K. V. Adámek: Paměti o školách, str. 30. — Roku 1839. byla plechem pokryta věž radnice, a 13. června tažena německobrodským klempířem Matyášem Skálou s Jos. Dvořákem nová bání (památní kniha městská, str. 9.), do níž vložena památní listina Přípitky byly pronášeny. Poznámáno též jest tu i v školní památní knize (z r. 1833., str. 13.), že sklenička, z níž se pilo na zdraví Nejv. purkrabího, spadla neporušena s věže a byla v radnici uschována. Školní mládež, učitelé, cechové s praporci, magistrát, duchovenstvo a mnoho lidu bylo přítomno. „Za zvuku trub a bubnů se bání ze staré věže ponechaná, nově však okrášlená, na vystavěnou novou věž vzhůru pozdvíhovala, do které prvé všechny znamenitosti sepsané v plechové skřini se ukryly.“ Když se bání na patřící místo zasadila, připíjel Skála na zdraví. Celá obnova stála 471 zl. 54 kr. konvenční mince. Počala se tato stavba v červnu r. 1839. Stavěl Fr. Dvořák, stavitel z Ném. Brodu. V památní listině byly udány, kromě právě uvedených dat o ceně a době stavby, jména hodnostářů a úředníků tehdejších a ceny důležitějších potravin, připojeny podpisy rady i úředníků a duchovních. Při opravě věže 16. srpna 1894. nalezena a zase do bání byla uložena.

kryt věže obnovován, bání opravena a bednění v hořejšku věže odstraněno.

Dne 5. ledna 1849. propůjčilo obecní zastupitelstvo dům radni č. 1. k bezplatnému umístění nového soudu okresního s tou výhradou, že má dům tento v případě reorganise úřadů zeměpanských bez jakékoliv náhrady zdejší obci připadnout zase úplně k volné dispozici. Dům je vlastnictvím obecním. Oprava radnice byla r. 1850. provedena z důchodu obecního nákladem 9650 zl. 10 kr. v. č.

V přízemí jest v levé části od hlavního vchodu umístěn c. k. berní úřad, v pravé části c. k. knihovní úřad, vzadu bydlí úřední sluhové, v 1. poschodí jsou úřadovny okresního soudu a byt okresního soudce. V zadním přízemním křídle jsou úřadovny městského úřadu a městský archiv.

Národopisná výstava českoslovanská v Praze.

(Dokončení.)

Prve než vstoupíme do pravého křídla palácového, zastavíme se ještě v pozadí ústřední síně palácové, kde za stěnou, při níž jest výstavka oddělení dialektologického, jest oddělení literatury české, jehož zajímavost měly zvýšiti síně Jungmanna, Čelakovského, Palackého, Nerudy, pracovna J. V. Friče a jiné, větší i menší oddíly. I tam byla řada diagramů a map.¹⁾ Přiléhající čítárna nevyhovovala úplně zamýšlenému literárnímu účelu.²⁾ Vedlejší oddělení divadelní zajímavě jest pro nás retrospektivou českého divadla, hlavně pak interieury: Klicperovým a Tylovým a posléze scénou ze Smetanovy opery „Libuše“, představenou figurinami. Nepřirozenost jejich a nemístné užití moravského ornamentu (kohoutků) odpuzovaly pravé znalce. Již přípravy k této scéně figurinové byly pochybeny, neboť nebyl požádán prvý odborník a spisovatel díla o krojích českých dr. Č. Zíbrt, který dávno před tím pojednal v něm o nejstarších krojích českých. Arci dle některých musí moravský ornament národní pomáhati i tam, kde ho nikdy nebylo!...

Za tímto následovalo oddělení hudební, honosící se rukopisy, kancionaly a snímky písní z 11.—17. stol., mapou kůrů literátských, starými tisky hudebními, jakož i různými nástroji hudebními.

Architektura vyplnila své oddělení původními kresbami i snímky uměleckých staveb: kostelů, kaplí, hradů, fresek a jiných jednotlivostí stavebních, jen něco málo bylo odlítků sádrových. Také stavitelství našeho lidu zastoupeno bylo obrazy staveb venkovských, zvoníček, křížů kamenných (neprávem shrnovaných pod název: kříže cyrilometodějské). Střed vyplňoval model starého Tábora.

¹⁾ Naše Doba III. 523. Upozorňujeme na zajímavou odpověď Jakubcovu na otázku: „Co jest vlastně lidová literatura?“

²⁾ Tamže.

Neméně zajímavostí skýtalo oddělení studentstva československého v severním cípu pravého křídla. Kopie i originály obrázků zvláště z pohnutých dob studentstva českého byly dolíčeny význačné momenty v dějinách jeho. Kromě jiného zajímavě nás transparenty z oken Karolina při uvítání studentské legie vracející se do Prahy dne 11. dubna r. 1801.

Retrospektiva v protějším oddělení odboru obchodního oživena byla krámem kupeckým ze 17. stol., sbírky platidel, měř a vah, jakož i figurinami pražského kupce s kupcovou ze 17. stol. a kupce oděného v kroj vyzbrojeného sboru obchodníků za korunovace Leopolda II. a formana ze 17. stol.

Sousední oddělení církevního odboru katolického honosilo se kolekcí sv. Václava a sv. Vojtěcha, ukázkami z pokladu svatovítského, jakož i památkami a obrazy svatých patronů českých. Mapy a diagramy, znázorňující rozvoj církve katolické v zemích československých, podobizny vynikajících kněží, mapa i obrazy míst poutnických, sbírka českých madon, mince náboženské, kříže, růžence, knihy náboženské, hlavně biblí, rukopisné, prvotisky i pozdější sádrové odlitky vynikajících památek, to vše svědčilo o promyšlenosti a dobrém provedení, s jakým všude jsme se nesetkali.

Pilný pozorovatel byl nemálo překvapen při návštěvě oddělení vedlejšího, věnovaného českému právníctví. Ve středu shlížela na vše socha sv. Václava, vévody země české, a naproti medailon, zobrazující památnou pečeť Svatováclavskou a vedle toho zdařilé podoby Karla IV. a Viktorina Kornela ze Všehrd.

Prvý pokus tohoto druhu zdařil se, jak patrně z četných památek vyložených, z nichž jmenujeme: literaturu právnickou, obrazy soudů, odznaky soudcovské (práva, palice, ruky obecní, práva rychtářská), knihy smolné, žaloby, smlouvy, kšafy, šťastně napodobené dsky, chronologicky seřazená privilegia královská, většinou s pečetěmi, artykule, registra, knihy městské a gruntové, urbáře a pomezí kříž, jaký býval vyrýván do stromů hraničních. Připomínáme též různé pečeti, mučidla a meče popravčí, pytlík na vybírání pokut robotních a j. Snad po této ukázce, jaká byla na výstavě, nastane čilejší ruch ve studiu dějin českého práva, zvláště pak opomíjených právních obyčejů lidových.

Každý, kdo poprvé vstoupil do následujícího oddělení anthropologického, překvapen byl figurinou obra Josefa Drasala z Holešova na Moravě, zvýší 2 m. 31·5 cm.! Ostatek vykázan byl lebám od dob nejstarších — jako příspěvek ke kraniologii, jež má dosud dosti odpůrců a skeptiků. Zajímavé byly též lebky samovrahů, zločincův a různé mapky i diagramy o pohybu populace, sbírka rytin, ukazující typy tvářů lidu českého v posledních třech stoletích a j.

Chuději dopadlo další oddělení zeměpisné, nevyčerpávající úplný program svůj.¹⁾ Částečný doplněk jeho byl v oddělení literárním.

¹⁾ Naše Doba III. 46.

Snad podaří se usilovné snaze „České společnosti zeměvědné“ pořídit úplnou sbírku českých geografik. (Viz stranu 100. v tomto časopise.)

Tak jsme prošli všemi odděleními podél stěn pravého křídla palácového až na poslední, do kterého jsme právě vstoupili, zvané „Česká žena“. Účelem jeho bylo „podati obraz ženské práce“ atd. Kromě památek žen českých shledali jsme staré vyšívky a jiné doklady činnosti jejich, pokud spadá do našeho rámce, a'e i tu mohli bychom vyčísti celou řadu nedostatků, nespadaajících však nikterak na vrub pořadatelstva.

Střed pravého křídla palácového vyplnil výtvarný odbor expozicí nábytku selského i městského, ze dřeva měkkého, pestře zbarveného a ze dřeva tvrdého, vykládaného. Nás zajímaly arci na prvním místě ty kusy nábytkové, které na prvý pohled prozrazují venkovský původ svůj. Bohužel, nebylo náležitě dbáno toho, aby roztříděn byl material dle krajů a aby zůstal oddělen od kusů v pravdě uměleckých. Výstava tím sice získala na malebnosti, ale prvotní účel, vědecký, byl v tom pohrben. Vedle skříní, truhel, postelí, kolíbek, židlí a j. kusů pozorovali jsme též skvostné sekretářky, truhlice (též cechovní) a pod. Zvláště pozoruhodny byly: předeek a postranice moučnice z Pardubic z konce 16. stol., gotická lavice z radnice kutnohorské, porůznu rozeštavené kolovraty a přeslice české. některé též cínem vykládané, kostelní svícny klatovské, kadluby a formy hrnčířské, formy perníkářské a na tisk kartounů, ferule cechovní ze 17.—18. stol. vyřezávané i malované, rouby na povřísla vyřezávané i vykládané cínem, vyřezávaná struhátka na tabák, dřevěné lucerny z r. 1630., vyřezávané hole a m. j. Z varii jmenujeme staré saně, máry z Novobydžovska s sýpací truhlou z Dašic a zbytky tabulového, malovaného stropu z měšťanské síně staropražské.¹⁾

Z uměleckých prací sochařských a řezbářských dlužno uvést sochy sv. Barbory a sv. Kateřiny z kláštera ročovského a týchž svatých z Telče, kříž z kostela hudečského, archu novobydžovskou z r. 1606., známou dřevořezbu z kostela zlíčovského, skizzu ke skupině svatě Luitgardy na mostě Karlově od Matyáše Brauna, vyřezávané rámy a mnoho jiných.

Památky psané s drobnomalbami byly zastoupeny dosti skrovně oproti téže expozici na výstavě jubilejní, což dá se omluviti tím, že přemnohé nebyly zapůjčeny na tuto výstavu, jiné pak oddělení krajinská sama si ponechala (jako Ml. Boleslav, Opava), nebo byly zapůjčeny oddělení hudebnímu. Z vystavených uvádíme: 2 kancionaly sobotecké, chrudimský, 2 klatovské, příbramský, sedlčanský, misál kutnohorský z 15. stol., misál ledečský, gradual českobrodský z r. 1506. a mladoboleslavský, antifonář příbramský z r. 1583. a specialník jaro-meřský z r. 1593., gotické vazby s kováním litým i tepaným, též

¹⁾ K těmto mělo by se přihlížeti zvláště nyní při hromadném bourání starých domů. Jest jich dosti, ale žádné museum nestojí o ně, protože nevyňikají zvláště. Tážeme se upřímně: jest úkolem museí sbírat i uchovávat jen vynikající předměty a rarity, či podávat obraz minulosti vůbec (tedy sbírat i neumělé, prosté) a sloužiti tak archaeologii? Dle zkušeností dosavadních nikoli!

vazby renaissanční, vazby z knihoven klášterních, hlavně z kláštera ročovského, tlačené vazby kožené a knihu z knihovny Budovcovy. K těmto řadily se venkovské modlicí knihy psané s ornamenty prstonárodnými, artykule podobně zdobené a modlicí knihy tištěné s vazbami plechovými a napodobenými kameny vyloženými. Psané modlicí knihy a jiné památky podobně zdobené vyloženy byly u větším počtu ve zvykosloví. Naše psané modlicí knihy rázu vesměs prstonárodního celou svou výzdobou pocházejí skoro vesměs z 18. a počátku 19. stol. Výjimku činí vystavený tu kancional boršický z r. 1727. (Morava má ještě několik jiných též z 18. stol.), který však předstihují stářím jiné dva české, bohužel, nezískané a tudíž nevystavené ze 17. věku, k nimž se snad jednou vrátíme.

Nedaleko vyloženy byly miniaturní podobizny z 18. a počátku 19. stol., malované na sloni a na pergamenu a reliefové podobizny voskové z počátku tohoto věku.

Co neuspokojilo znalce, byla dále vyložená sbírka keramická, zanedbaná i v oněch odděleních krajinských, jež mohla se honositi slušnou sbírkou prostých i umělých výrobků hrnčářských, jak již bylo poukázáno jmenovitě při popisu krajinských oddělení českých. Hojnější měla a mohla býti zvláště skupina kachlů, dlaždic a nádob středověkých i pozdějších. Z nejstarších kachlů buďtež uvedeny vzácné kachle kroměřížské a onen s rytířem a šáškem turnajským (vyobrazený ve spisku o výstavce „Společnosti“ u Halánků r. 1891.). Další pozoruhodné skupiny tvořily džbány a mísy české ze 17. stol. s plastickými ozdobami, selské čepáky, džbány, koutníky a mísy, bílá a malovaná keramika (též prolamovaná), majolika moravská a keramika slovenská.

Sklářství české, ač starodávné a proslulé, zastoupeno bylo poháry a sklenicemi ze 16. a 17. století, skly foukanými (též s barevným emaillem; „prisky“ z Litomyšlska) a broušenými, rubínovými, mléčnými a j. Staré výrobky sklářské: poháry s podstavci z předního skla, též s malinami, jaké známe ze středověkých výkopů pražských, nebyly zastoupeny.

Sbírka prací kovových, obsahující umělecké výtvořiny kovářské, zámečnické i konvářské od dob nejstarších, byla ve mnohém velmi zajímavá. Vedle ukázek kovaných prací z doby románské, kovaných, prosekávaných, pilovaných a tepaných z doby gotické, uvádíme mříže, hodiny, kování ze dveří, truhel, kříže náhrobní, dále kované práce renaissanční (kříže, zámky) a práce rokokové. Z litých výrobků bronzových sluší zvláště uvést bronzového lvička (lavacrum) ze 14. stol., nalezeného ve vsi Rokytne na Pardubicku.¹⁾ Hmoždír ze 16. stol., zvon kutnohorský a j. doplňovaly tuto skupinu. Lité výrobky cínové zastoupeny byly stolními náčiním, velkými svícny z 18. stol., šroubovými lahvemi, cechovními poháry, pražskými talíři ze 17. věku a svrškem křtitelnice klatovské z r. 1620. Tepané práce kovové představovaly obraz sv. Barbory z Hor Kuten, Nanebevzetí P. Marie z 18. stol. a j. Mezi památkami církevními pozorovali jsme známý již románský kříž emailovaný z Bračic, gotickou berlu z Rajhradu, monstrance, zvláště měděnou mělnickou a

¹⁾ Popis jeho přinesly Památky archaeologické XII. 421.

soboteckou a j., kalichy, reliquiáře, got. kaditelnici z Jílového a přechodem k oddělení církevnímu četná, bohatě i uměle zdobená roucha kostelní již z 15. století. Postupem i vývojem umění ryjeckého v korrunních zemích českých, jehož vzorně spořádaná sbírka vyplňovala střed na konci pravého křídla palácového, nebudeme se obírat z té příčiny, že jest s dostatek známo z výstavy jubilejní a ze sbírky musea království Českého. Toto oddělení mincí, medailí a pečetí od dob nejstarších doplňoval též model Vlašského dvora na Horách Kutných. Připomeneme-li ještě, že v malém přístěnku u oddělení obchodního byla sbírka památek vinařských, hlavně písemných, prohlédli jsme tím celý palác národopisný.

Některé zajímavosti, hlavně cechovní, též ze života pražských Podskalákův, ukázka z činnosti Společnosti naší, jako plán kopání na Lev. Hradci, publikace a časopis, též původní kresby, zhotovené pro týž, výstava Čechů dolnorakouských z bývalé župy vitorazské (s figurinami selky, sedláka, vyšivkami, kraslicemi atd. z Poštorné, jak bylo o tom již referováno v roč. III. str. 125.), a posléze oddíl technický se zajímavými plány, obrazy a fotografiemi znamenitých staveb, jako na př. mostu Karlova a staršího Juditina a j. poutaly pozornost naši v oddělení spolkovém, které jinak bylo jen dokladem jak v našich spolcích kvete osobní marnivost a „fángličkářství“.

Protější souběžnou budovu vyplňovaly vzácné a bohaté sbírky městského musea pražského (vystaveno bylo 3638 předmětů) ve vlastních skříních, určených již pro novou budovu, v níž bude zajisté ještě utěšeněji vzkvétati pod správou ředitele, známého badatele českého Břet. Jelínka. Jeho vedením bylo toto oddělení výstavní, obsahující památky z Prahy a nejbližšího okolí, tak soustavně, přehledně a vkusně spořádané, že bylo v každém směru vzorné. Náписы byly všude. Popisem jeho (byl vydán též zvláštní katalog) nebudeme se obírat, poněvadž se vrátíme ke sbírkám jeho, až bude provedena instalace v nové budově. Pro studium pravěku a cechovnictví chová mnoho vzácného materialu. Bohatá kolekce památek z války třicetileté zvláště zajímala.

Také v oddělení evangelickém bylo mnoho zajímavých památek, hlavně biblí a jiných knih.

Nedaleký pavillon vykázán byl pravěku země české, zastoupenému všemi dobami svými; přemnohé vystavené nálezy známy jsou již aspoň dle jména. Vyčítati je nelze. Ukázkou přinesli jsme vyobrazení a popis bronzové sošky předhistorické, nalezené u Kouřimě. Oddělení toto zbudováno bylo péčí dra. L. Niederla a J. A. Jiry.

Opodál vypínající se zřícenina hradu Kokořina obsahovala výstavu českého válečnictví od dob nejstarších (s figurinami). Koho věc zvláště zajímala, nalezl doplnění její v pavillonu města Prahy, jakož i v četných odděleních krajinských. V nádvoří hradním spatřili jsme model vozu válečného z válek husitských a praku. Diorama vypracované společnou prací malířů: V. Bartoňka, V. K. Maška a K. Štapfera: „Beneš Heřmanův poráží Sasíky u Hrubé Skály“ mnoho utrpělo již tím, že thema bylo vzato ze sporného rukopisu Královédvorského, čemuž mohli se navrhovatelé vyhnouti jinou scénou bitevní, na př.

vítězstvím Soběslava, knížete českého nad Lotharem, králem německým. Kromě toho navštívili jsme hladomornu ve věži a nahlédli do sklepa hradního, kde čeleď se veselila.

Za národopisným palácem navštívili jsme pavillon okresu slanského, kam byly sneseny památky venkovské i městské, i památky po rodácích-výtečnících toho kraje.

Když jsme zašli v pravo a zahruli za rychtu (také s menší sbírkou památek rychtářských), ocitli jsme se před statkem z Turnovska, vedle něho dále přišli jsme ke statku chodskému, za nímž objevil se zraku našemu statek z východních Čech. Za tímto dále přes cestu vítala nás chalupa jaroměřská a blatský statek. Vzadu prozrazoval se český mlýn veselým klepáním. Obcházejíce takto dále po návsi, nahlédli jsme i do rybárny, navštívili jsme gazdovstvo čičmanské, chalupy Kopaničářův a Oravců, kovárnu a lašskotěšínský statek, za nímž jsme byli překvapeni mohylou, z předu odkrytou. Další statky zastupovaly Opavsko, Hanou, Horácko a Břeclav a za cestou na svahu skupina rázovitých staveb valašských (chalupa, salaš, pila, kovárna a zvonice). Na návsi stál starý sloup kamenný poblíže dřevěného kostelíčka, obklopeného rybníčkem. Vcházelo se tam dřevěnou, krytou chodbou. Zbudován byl dle kostelíčka dřevěného dosud stojícího ve vsi Kočí u Chrudimě. Zastavili jsme se ještě u kříže na návsi a pak jsme spěchali do staré Prahy, kdež nás zajímala každá fačada, každý nápis, dále stará kuchyně, lékárna s laboratoří a krbem alchymistickým, kutnohorský mincverk, antikvariat a vzadu kostel sv. Linharta, vše stejně poutalo.

Tím skončili jsme procházku svou po výstavě, prohlédnuvše si nejpozorněji palác národopisný. V ostatním odkazujeme na zevrubné popsání dra. Č. Zíbrta v Česk. Lidu námi též citované a dílo o NVČ., k němuž se ještě vrátíme.

O středověkých pečetech.

Sestavil a vyobrazeními opatřil *Vojt. Král z Dobré Vody*.

(Pokračování.)

9. Pečetí krále Václava II. (1278. až 1305.) a manželky jeho Jitky († 1297.).

„Málo jest příkladů v dějinách světa, že by smrt jediného muže byla měla tak truchlivé následky pro celou zemi jako krále Přemysla II. tragický konec“ — tak píše Palacký na počátku knihy 7. dějin národu českého, a nelze jinak než přisvědčiti mu.

Krátkce po smrti Přemyslově bylo na základě zvláštního ujednání svěřeno poručenství nad mladistvým králem Václavem a královstvím českým Otovi braniborskému, a to na pět let. Markrabství moravské ponecháno na též čas králi Rudolfovi náhradou za útraty válečné.

Kromě toho český král Václav II. měl býti oddán s Jitkou, dcerou Rudolfovou, a syn tohoto Rudolf s Anežkou, sestrou Václavovou. Obě tyto svatby byly slaveny s nemalou okázalostí počátkem roku 1279. v městě Jihlavě.

Václav a Jitka byli tehdy teprve v osmém, Rudolf a Anežka v desátém roce věku svého. Za poručenství Otova nastaly zemi české dnové zlí. Otovi žoldnéři loupili po vši zemi, drancovali a odnášeli vše cenné. Moravu hubilo vojsko Rudolfovo, a vedle toho vypukl všeobecný hlad a neslýchaný mor. Královou-vdovu a posledního Přemyslovce dal Ota jati a odvézti na hrad Bezděz, kdež musili snášeti vězení i hlad a jiné útrapy. Králové podařilo se sice uprchnouti odtud, ale mladý král byl zavezen dále, do Žitavy, odtud do Berlína a konečně do tvrze špandavské.

Otovým zástupcem v Čechách byl jemu rovný biskup bramborský Eberhard. Tento šlechtík najal v Němcích zástupy chátří a poběhlíkův a těm dal na pospas zemi českou. Co tito zde tropili, nedá se péroem lehce vyličiti. Němečtí krajané jejích, usazení v královských městech, pomáhali jim v tom vydatně.

Teprve po velikém úsilí a zaplacení velikých sum propustil lakotný Ota mladého krále ze žaláře.

Poněvadž král nemohl ještě vládnouti samostatně pro své mládi, byla mu dána k ruce rada ze středu pánů českých.

Matka Václavova, kteráž se byla podruhé provdala po svém útěku z Bezděže za pana Závíše z Falkenšteina z rodu Vítkoviců, vrátila se ku dvoru mladého krále v Praze. Králův otcím, Závíš, dosáhl hodnosti nejvyššího hofmistra, čímž nabyl vlivu jak na krále samého, tak i na vládu v zemi.

Roku 1287., když mladá královna Jitka přivezena byla ke svému choti do Prahy, opustil pan Závíš toto město, byv k tomu donucen šlechtou a německým králem Rudolfem, otcem Jitčíným.

O dalších osudech pána z Falkenšteina a o příčině, proč byl konečně sťat, nelze se zde šířiti.

Matka Václavova, králová-vdova Kunhuta, zemřela již dne 9. září roku 1285. V následujících letech míru počalo království české znova vzkvétatí a dřívější blahobyť se zase vracel.

Z výtěžku bohatých na stříbro dolů kutnohorských dal Václav II. raziti nový druh peněz dobrého zrna, známé „groše pražské“. jichž 60 kusů neboli jedna kopa vybíjelo se z hřivny stříbra.

Groše pražské došly veliké oblíby a byly všude, i mimo Čechy, rády brány a napodobovány.

Král Václav II. korunován byl s manželkou svou Jutou dne 2. června r. 1297.

Nádheře korunovačních slavností nemohlo do toho času nic přirovnáno býti, a staří letopiscové nenalézají dosti slov, aby mohli vše řádně vypsati.

Krátce po té, totiž již dne 18. června téhož ještě roku, zemřela královna Jitka. Se všeobecným blahobytem stoupala i moc královská.

Král Václav nabyl a připojil ke svým dědičným zemi polskou, k níž i Pomoransko patřilo. Korunován byl slavně na krále polského r. 1300. ve Hnězdně.

I na osudy říše německé měl král český veliký vliv rozmnožením své moci. Po smrti krále Ondřeje III., posledního Arpádovce byla r. 1301. koruna uherská nabízena králi Václavovi II., kterouž sám nepřijal, nýbrž doporučil k hodnosti té svého dvanáctiletého syna Václava, který již před 3 roky zasnouben byl s Eliškou, dcerou zmíněného krále Ondřeje III. Mladý Václav byl přijat za krále uherského a slavně korunován dne 26. srpna téhož roku.

Starý král Václav měl mnoho mrzutosti s lakotným německým králem Albrechtem, svakem svým, pak s papežem Bonifacem VIII, od nichž si nedal poroučeti.

Vítězně odrazil vpád Albrechtův do Čech a zahnal nepřítel.

Úmysl Václavův, podniknouti válečný vpád do Rakous, aby donutil nepřítel k trvalému míru, překazila předčasná smrt jeho. Král Václav zemřel po kratičké nemoci k nemalé škodě země české dne 21. června r. 1305. ve věku 34 let.

Druhou manželkou Václava byla od r. 1303. Eliška čili Rejčka, dcera po zemřelém polském králi Přemyslu, kteráž přežila svého manžela skorem o 30 let, zemřevši 8. října roku 1335. Eliška či Alžběta provdala se záhy po smrti Václavově 16. října r. 1306. za Rudolfa habsburského, nově zvoleného krále českého, než za krátko ovdověla podruhé 4. července r. 1307. Za vdovské sídlo zvolila si Hradec, zvaný po ní Hradcem Králové, kdež založila kostel sv. Ducha, první to stavbu v Čechách vystavěnou z cihel pro nedostatek kamene.

Král Václav II., prodělav v mládí svým trpkou školu utrpení, povzněl se svým vladařením, jímž obnovil a zajistil bývalý blahobyt svých zemí, na čestné místo mezi panovníky českými.

Obr. 18. představuje pečeť Václava II. (dle otisku musejního) sedícího na trůně s mečem v pravici; na levé straně trůnu jest umístěn znak český. Opis zní: † WENCESLAUS : SECUNDUS : DEI : GRACIA : OTAKARI : RE(GIS QU)ONDAM FILIUS DOMINUS ET ERES REGNI (BO)EMIE.

Z toho, že král Václav na této své pečeti nemá odznaků královských, totiž koruny a žezla, pak že se nazývá (H)ERES, t. j. dědic a nikoli REX, vysvítá, že užíval pečeti té před svým korunováním na krále českého (r. 1297.).

Na obrazi 19. vidíme jinou pečeť téhož krále, na níž zobrazen jest ve zbroji válečné s přílbou, kráslenou typickým klenotem králů českých. Na korouhvi spatřujeme českého lva, štít pak zdobí orlice polská. Kropíř (čabraka) koňův pokryt jest v předu opětně znakem českým, dále dvěma štíty s orlicemi; bezpochyby jest jedna z nich znakem moravským, druhá polským. Opis zní: S · WENCEZLAVS · SECV(NDVS · DEI GR)ACIA · BOEMIE · ET · POLONIE · REX.

Z toho následuje, že pečeť tato pochází z doby po jeho korunování na krále polského (r. 1300.), neboť titulu REX užívali pouze korunovaní králové.

Obr. 18. Pečet Václava II.

Obr. 19. Pečet Václava II., krále českého a polského († 1305.).

Obrazec č. 20. seznamuje nás se vzácnou pečeti první manželky Václavovy, Juty habsburské, dle originálu přivěšeného na listině ze dne 19. září r. 1296, chovaného v archivu brněnském. Jiný, méně zachovaný exemplář této pečeti uschován jest v archivu jindřichohradeckém. Na této pěkné pečeti spatřujeme Jutu na trůně s kvě-

Obr. 20. Pečeť Guty (Jitky), dcery Rudolfa Habsburského, manželky Václava II. (z r. 1295.).

tinkou v pravici. Na ramenou jsou dva malé štítky se znakem moravským a českým, řečené křidélka „ailletes“, způsob to francouzský, u nás vzácný, vyskytující se ještě jen na nábrobku p Hrona z Pacova a u p. Oldřicha z Hradce na nástěnné malbě hradu jindřichohradeckého. Opis vzácné pečeti této zní:

† GVTA · DEI · GRACIA · REGNI · (má býti: REGINA) BOE-
MIE · ET MARCHIONISSA · MORAVIE.

(Pokračování.)

Předhistorická soška bronzová, nalezená u Kouřimě.

Píše J. A. Jíra.

(Dokončení.)

Poohlédneme se nyní po nálezech podobných sošek lidských z kovu, nalezených v Čechách.

Na Chrudimsku, kdesi u Nasavrk, nalezena byla bronzová hračka v podobě panáka, a zrovna takovou hračku nalézáme ve sbírkách † Dra. Št. Bergra z hradiště stradonického u Berouna.¹⁾ Z téhož hradiště viděl jsem na fotografovaných tabulkách, zaslaných archaologickému odboru NVČ. praesidentem české montanní společnosti p. J. Weinbergerem, litou figurku dětskou, avšak bez prstů na rukou, s vyrytou ozdobou na prsech jako na hracích kostkách stradonických a dále barbarskou hlavu z bronzu na držadle z kovaného železa (tab. 37. č. 3.).

Též c. k. přírodovědecké dvorní museum chová z téhož hradiště několik bronzových sošek (katal. 1889.). Na jubilejní výstavě vystaveny byly tyto v předhistorickém oddělení: z Klatov bronzová soška (majetník † Dr. Š. Berger) a z Dolního Kyjova soška bronzová s písmenami: ΣΩΗ (vystavil hrabě K. Schönborn). Ve svých poznámkách mám zapsaný nález od Březové (Brüsan): Na podstavci v podobě břevna stojí 2 sošky 5—6 cm. vysoké, lité, představující muže a ženu; muž jest na pravé, žena pak na levé straně. Obě stojí vedle sebe, držíce se za krk: žena pravou, muž pak levou rukou ji objímá; ruce druhé pak mají zapřeny v bok. Oči jsou naznačeny hrubě, každé vystoupilou kuličkou. Genitalie u muže znázorňuje rovněž jako oči jedna kulička, u ženy pak důlek. Bližšího o nálezu tomto nevěděl jsem ničeho a když jsem v r. 1888., jsa té věci neznalý, ukazoval sošky ty v museu zemském tehdejšímu kustodu p. Schulzovi, pravil mi, že nejsou z nálezu českého, nýbrž nejspíše italské, kde častokráte byly nalezeny podobné, ale olovené. Nevěnoval jsem jim proto více pozornosti (což bych dnes neučinil), tak že nyní nevím, kde a či jsou majetkem. Na Národopisné výstavě československé vyprávěl mi princ Zdeněk Lobkovic o sošce, podobné naší, nalezené prý někde na bavorských hranicích v mohyle v Čechách. Poněvadž okolnost nepřála mi dosud spatřiti sošku onu, nemohu o ní více pověděti.

O prázdninách r. 1896., když jsem kopal v Libří u Jilového na pozemku p. Borového, vyprávěl mi tento, že jistý rolník tamější uhodil při přestavbě stodoly na vrstvu kulturní, v níž bylo mnoho popelu a střepů, které, bohužel, jak obyčejně byly pohozy. Ve vrstvě té byla prý nalezena zelená soška mužíčka, kterou odkoupil jistý potulný obchodník jménem Rákosník a prodal prý ji museu v Praze. Tedy nález za podobných okolností jako náš. Poněvadž nikdo neuměl mi blíže popsati onu sošku, nemohu se rozeepsati ani o ní. Toť jsou všechny nálezy kovových sošek lidských v Čechách,

¹⁾ Šnajdr: Počátkové předh. místopisu země české str. 42.

kteřé znám. Jest však možno, že některé z nich pocházejí z doby římské nebo snad jsou ještě mladší.¹⁾

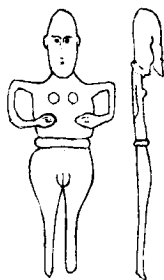
Z Rakouska chová c. k. přírodovědecké museum ve Vídni: z pohřebiště u Prozoru u Ottočace v Chorvátsku malé sošky bronzové, kladené do doby hallstattské, z latěnské pak sošku s helmou na hlavě z hrobu u Idrie di Bača; z Guriny v Korutanech 49 sošek bronzových a 3 z cínu. Kromě toho vyobrazil S. Reinach,²⁾ který věnoval zvláštní pozornost skulptuře v Evropě z nejstarších dob, 1 sošku z hallstattského naleziště, z Uher 3 (1 z Liptó a 2 z Guriny v Korutanech).

Z nálezů mimorakouských uvádí též dále: z Olympie v Řecku 3, z Italie, Etrurie 1, z Todi 5, z Este 1, od Bologny 3, z Villanovy 1, z Norcie 1 a konečně od Sybaris z pohřebiště Torre Mordillo skupinu 2 sošek mladíků vedle sebe stojících, něco podobného soškám z Březové, z Portugal, z Alemtēja 1, z Francie 2, a to 1 ze střední, 2. ze Saint-Jean-sur-Tourbe, ze Švýcar z kantonu Waadt na poli u Poliez-le-Grand poblíž d'Echallens 1 a to z doby latěnské, z Kavkazu 5 (1 z Thimoi), z Würtemberku 3 sošky železné z doby latěnské, ze Sigmaringen 1, z Bavor 1 (coll. Forrer) a z Badenska též 1. V museu v Gdansku pak jest soška, nalezená u Toruně na břehu Visly. Z Pomoranů jmenuje též 1 a jinou, nalezenou u Klein-Zastrow poblíž Greifswaldu.

Ze všech těchto sošek vyjmenovaných nahoře, které jsem z větší části viděl buď v originálu nebo vyobrazeny, jen 2 shodují se s naší soškou. Jsou to ony 2 pomořanské, a to ona uvedená u Reinacha pod č. 278 a ona z Klein-Zastrow.

Ona z Klein-Zastrow (obr. 1.) podobá se naší provedením rukou, které od ramen vycházejíce splošťují se nepřirozeně a nabývají přirozenější podoby své teprve k loktům, rovněž pás kolem těla má podobně upevněný jako naše a též prsa ženská tak vyznačená. Při pohledu se strany velice nápadná a naší podobná jest plochosť sošky v prsou i celém těle (ovšem naše jest lépe provedena), konečně hlava a brada podobně jak u naší vyčnívá v před. Více však než tato podobná naší jest prvnější pomořanská, představující sošku stojící na podstavku v podobě cihly, ana levou ruku má opřenou v bok, pravou pak zúplna v téže poloze jako naše (obr. 2.). Od zadu jest rovněž velice podobná, jen nohy má delší, kdežto soška naše má nepřirozeně krátké nohy k tělu velice dlouhému.

Rovněž celkový pohled se strany podobá se sošce naší, jen břicho lépe má vyznačené než naše. Ani pasu ona soška nepostrádá. Jest však hladký, poblédneme-li pak se strany, není kol celého těla všude

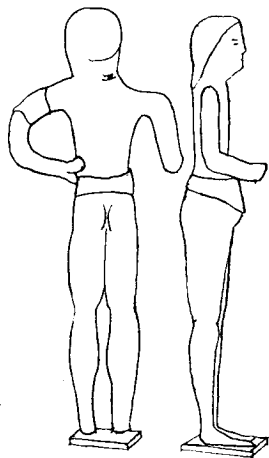

Obr. 1.
Soška z Klein-Zastrowa.

¹⁾ Pro úplnost mimochodem uvádím, že jsem obdržel od p. Šplíchala kromě naší sošky ještě jednu, nalezenou někde u Pardubic na pozemku švagra p. majetníkovy, podoby oněch známých středověkých sošek Herkula, které dříve u nás byly pokládány za předhistorické.

²⁾ Reinach Salomon: La sculpture en Europe avant les influences Gréco-romaines.

stejně široký jak u naší, nýbrž v předu se šíří v malou zástěrku, která kryje (nedostatečně) místo pro genitálie. Na hlavě má též jakousi pokrývku (účes?), pouze se strany podobnou naší, ovšem bez vrkoče. Prsy nejsou vyznačeny. Popsal a srovnal jsem pokud bylo možno souditi z vyobrazení ne právě dostatečných.

Obr. 2.
Soška z Pomořanska.

Upozorňuji, že sošky nahoře vyjmenované byly pouze takové, které představovaly podoby lidské a byly z kovu vyrobeny, všechny jsou však menší sošky naší, a pominul jsem všech, které jsou držadly mečů, nožů, nádob neb zakončením jehlic, rovněž nejsou jmenovány sošky vytepané z kovu, dosti hojné hlavně v době hallstattské na nádobách kovových, pasech a jiných.

K čemu bylo užíváno podobných sošek? V pohřebišti u Fröggu blíže Roseggu v Korutanech nalezány hojné ploché sošky olověné, velmi primitivní, představující ptáky, koně, jezdce, lidské postavy s rozpjatými rukama a nohama, které sloužily jednak k ozdobě ploch, na něž byly přilepeny zadní stranou, jednak k ozdobě hran a okrajů, při čemž byly připevněny jen půdici, stojíce jinak rovně. V Gurině bylo nalezeno

množství votivních darů bronzových, představujících nohy a ruce lidské, rovněž v Este a v Klein-Gleinu a jinde. V mohylách u Klein-Lebarnu opatřeny byly nádoby některé okrasou hlav lidských kromě sošek zvířecích.¹⁾

V hořejším Štýrsku ve Streetwegu poblíž Judenburku nalezen byl v hrobě žárovém jakéhosi vynikajícího bojovníka kromě jiných předmětů vozík bronzový o čtyřech kolech, na němž na desce čtyřhranné z bronzového plechu jest celá skupina sošek lidských i zvířecích. Na každé nápravě stojí sošky nahé ve dvou řadách, a to v první řadě (na pokraji vozíku) dvě osoby mužské, každá zvýší 10·5 cm., a mezi nimi jelen, 6·5 cm. vysoký, s parohy na 9·5 cm. vzhůru se táhnoucími, jichž každá osoba drží se jednou rukou.

V řadě druhé, vedle předešlé a s ní rovnoběžně stojí vedle ženy muž s napřaženou sekýrou; sošky jsou stejné velikosti jako předešlé. Na druhé nápravě stojí též ve dvou řadách a v témže pořádku právě také sošky téže výšky, obrácené zády k předešlým. Mezi každým předním a zadním kolem, tedy podél vozíku na každé straně, připevnění jsou na dotyčné desce 2 jezdci s vysokými čepicemi.

Uprostřed pak celé desky stojí soška ženská, 24 cm. vysoká, otočená jen širokým pasem, podobným našemu, ale kolmo rýhovaným; obě ruce jsou ohnuty v loktech a pozvednuty k hlavě; držely někdy bron-

¹⁾ Dr. L. Niederle: Lidstvo v době předhistorické, str. 457. a násl.

zovou nádobu, podobnou mělké váse (nyní rozdrčenou). Prsa i ruce měla rovněž vyznačeny, a jak se zdá, dosti silně. Všecky části vozíku jsou lity, zejména každé kolo a každá soška o sobě, pak celý rámec v jednom kuse; sošky byly připevněny k rámcu silnými, rovněž bronzovými nýty. Jest to patrně obraz průvodu obětního.

V Meklenbursku u Pennewitlu (blíže Warenu) byl prý nalezen vozík bronzový, na němž byly 3 sošky a sice jedna lidská a dvě koňské, jak dle zprávy přímého svědka, podané neurčitě teprve 5—6 roků po nálezu tom, poznamenal G. E. F. Lisch (*Jahrbücher d. V. f. Meklenb. Gesch. B. XV. 1850, p. 276*).¹⁾

Podobných vozíkův, avšak bez sošek, nalezeno bylo několik, a vyznačují ve střední Evropě konec doby bronzové a začátek železné. Undset a Chantre mají je za náradí posvátná kultovního původu východního.²⁾

Soška naše liší se ode všech nahoře vyjmenovaných hlavně svým účesem, který jest, tuším, dosud neznámý toho druhu. Dále upozorňuji (nepřihlížeje k oné sošce, jediné uprostřed vozíku streetwegského), že jest mnohem větší všech vyjmenovaných. Zdá se mi pravdě nejpodobnějším, že snad byla předurčena na nějaký vozík bohoslužebný, podobný oněm, o nichž jsem se byl zmínil. (Domněnka ta nejvíce se zamlouvala Dru. Virchowovi při jeho návštěvě NVČ) Užito jí však dosud nebylo, poněvadž nelze na ní nikde pozorovati, že by byla na něčem upevněna, rovněž nespátřujeme na ní otvoru k nasazení nebo přinýtování k podstavku, ačkoli postavíme-li ji, stojí nejistě.

Zamýšlel jsem prohlédnouti místo, kde byla nalezena, případně prokopati je, povede-li to k nějakému výsledku, ale nemohl jsem tak učiniti, nemaje kdy.

Snad doba pozdější vysvětlí nám více, možná též že zůstane nám navždy záhadou. Svým celým tvarem a provedením poukazuje na dobu starší římské.

To jest vše, co bylo mi možno sehnati na rychlo materialu srovnávacího, neopomenu však zmíniti se, jakmile se mi podaří vy-pátrati něco bližšího.

Dědičná rychta v Poděšíně.

Příspěvek ku dějinám českých rycht.

Podává J. Kopáč.

Máme před sebou list Karla knížete z Dittrichštejna, jímž založena dědičná rychta v Poděšíně na panství polenském, a jenž jest výmluvným svědkem své doby. List tento jest jedním z dokladův, jak odměňována byla „věrnost a poslušnost“ poddaných za selského povstání na sklonku minulého století a jest zároveň i jasným pohledem

¹⁾ Památky arch. a místop. XII. sl. 303. a násl. Dr. J. Undset: *Das erste Auftreten des Eisens in Nord-Europa* str. 258.

²⁾ Dr. L. Niederle: *Lidstvo v době předhistorické*, str. 463.

ve zřízení, práva a povinnosti rychtářův a tudíž pro vyličení doby tehdejší nemálo i důležit. Psán jest písmem velice úhledným (nadpis i ozdoben) a dán ve Vídni.

Udělen byl za to, že obdarovaný Jan Rosický „v čas toho před dvěma léty v království Českém vzniklého sedlákův pozdvížení nejenom sám pokojně a tiše se choval, ale taky jakožto tehdejší rychtář jemu svěřenou obec ode všech kválování, svévolností zadržel.“

Že svědčí též o úpadku české řeči, jenž jeví se ve všech skoro tehdejších listinách českých, jest samozřejmo. — Original listu toho jest uložen v krajinském museu v Humpolci.

Zní takto: ¹⁾

Z Boží Milosti Karel Svate Římské Říše Kníže z Dittrichštejna, na Nikolspurku, Hrabě z Proskavy, Pán svobodného říšského Panství a pevnosti Trasy, svobodný Pán Hollenburku, Fienkenštejnu a Thalberku, Pán v Korintanech, dědičný Jägermistr v Štírsku, Rytíř zlatého Rouna, Jeho císař. a královské Majestátnosti skutečná tejna Radda a Komorník etc. etc. Vyznáváme tímto veřejně a povědomo činíme pro Nás a dědice Naše a Následovníky, jakým způsobem Nás náš, Panství Polenského usedlý poddaný Jan Rosický dvorák z vesnice Poděšina v poniženosti žádal, bychom jemu z nejmilostivějšího ohledu, jeho sobě o Nás založených zásluh, že on v čas toho, před dvěma lety v Království českém vzniklého sedlákův pozdvížení, nejenom sám pokojně a tiše se zachoval, ale taky jako tehdejší Rychtář jemu svěřenou Obec ode všech kválování svivolnosti zadržel, a při Nám, jakožto jich od Boha ustanovené Vrchnosti povinně poslušnosti zachoval, jeho Grunt ve vesnici Poděšíně za dědičnou Rychtu prostředkem obzvláštného Privileii na všechny budoucí časy nejmilostivěji vyzdvihli. A jako My ty dobré mravy a obzvláštní dobré zachování našich věrných milých poddaných po všechny časy s obzvláštními milostmi obdařiti obyčej máme, tak vysvětlujeme My pro Nás, naše Dědice a Následovníky v milosti tuto: Že nadjmenovaný Jan Rosický se všemi jeho postupníky a gruntu následovníky, od nynějšího času za jednoho dědičného Rychtáře uznány, mimo toho taky jeho připomenutý grunt na všechny budoucí časy jakožto privilegovaný dědičný rychtářský grunt zůstávati má, následovně při tom rychtářském gruntu v právních věcech vždycky jakožto u první Instanci jednáno, inkasírování těch jak předešle u tamnějších rychtářův složených a zaplacených důchodenských peněz obstaráno, a pivní šenk a kořalky (který obojí trůnk však z našeho vrchnostenského polenského pivovaru a vejpalny on sám však bez toho nejmenšího přispění roboty sobě dovážeti povinen bude) exercírován býti má. Naproti však tomu Inpetrant tuto se zavazuje, nejenom ten urbářem utvrzený tak nazvaný Svato Jiřský a Václavský ourok pokaždý s jedním zlatým 10 kr., a napotom z kusu husy ourok 6 kr., do spolku tehdy celoročně s dvouma zlatýma 26 kr. nevyhnutelně skládati, noprž taky každý rok z vinného kraje aneb z Niklspurku proti příjmu jedný dolno-rakouský míry ovsa a 1 fl. 45 kr. hotových peněz, jeden sud vína desítivěderní přivéztí, tam taky naturalie neb jiné potřeby z Polny dovážeti, jednu fůru v čas lovení na ryby vykonati, v tom ale příběhu, když omezená fůra do Nikolspurku in natura od něho by žádána nebyla, za ni 4 fl. 40 kr. do něho důchodu zaplatiti a jako ostatně on v potrefu na jeho gruntu ležících důchodenských i také kontribučenských daní a povinností caeteris paribus pokaždé k utrpení se potáhne, také se všemi jeho postupníky podanej jako kdy zprvu ostává; protož jeho i budoucích povinnost bude při každoročním sírotkův stavení na Vrchnostenský Kancelář se postaviti. A tak důvěřujeme se z druhé strany k opačenému Janovi Rosickému a jeho potomkům, že on to knížecí obdarování skrze bedlivé vyplnění ouřadů patřících povinností, jak věrného poddaného povinnost nese, vykonávati bude. Při tom ode všech proti víře čelících a ustanovené samospasitelné víry katolické pochybností, obzvláštně pak v těch místech

¹⁾ Hrubě poklésky jazykové jsme opravili.

se vyskytující nakažlivé husitské Sekty, tím jistěj šetřiti se bude, jako My v tej případnosti to Privilegium ihned cassirovati a na jiného, toho knížecího obdarování hodnějšího, přeněsti necháme. Ustanovujeme tehdy a chceme, také nařizujeme našim nyní i budoucím Vrchním, Důchodním, Purkkrabům i Obročním a všem Naším poddaným na Našem panství Polenském společně a obzvláště: aby oni omezeného Poděšínského dědičného Rychtáře při tom jemu uděleném obdarování pokojně zanechali, proti němu ani sami nic nečinili, ani jinému co činit nepřipouštěli, tím více nad ním každého času pevnou ruku drželi a jeho ve všech případnostech hájili. Ku potvrzení toho tento list vlastní rukou jsme podepsali a Naší velkou knížecí pečet jsme přivěsiti nechali

Dáno v Cís. a královském hlavním residenčním Městě Vídni,
dne 12ho měsíce července v roku 1778.

Karel Kníže z Dittrichštejnu Proskavy.

Ad Mandantum S. S. Sncte Altitudinis proprium
Franz Anton Edler v. Sonnenfels kais. könig. Rath u. fürstl. Hofrath.

Mor a krupobití v Kasejovicích léta 1680.

Podává *Josef Siblík*.

Rok 1680. za vlády císaře Leopolda I. stal se v Čechách památným jednak vzpourou selskou proti útiskům šlechty, jednak záhubným morem, jímž pomřelo do 100.000 lidí, v Praze samé 32.000. O tom, jak zuřil v městysi Kasejovicích, v bývalém kraji prachenském, jakož i o krupobití, jež stihlo městys téhož roku, dočetl jsem se v „Knihách města Kasejovic“ ¹⁾ této zprávy:

„Léta Páně 1680. v městys Kasejovicích začal se mor 17. máje v příbytku nejprvěji Jiříka Bařka, kožišníka manželka Veronika umřela, odtud pak ta metla božská spravedlivě pro naše nepravosti jest se rozmohla a trvala až do 3. prosince v témž létu s předu položeném. Za ten celý čas v Pánu zesnulo a pochováno na posvátném místě, jakž se jmenuje »v hlinovnách«, při kterémžto místě posvátném pěkný krucifix od slovutného muže pana Jana Jedličky, souseda zdejšího, postavený jest, hospodářův 29, obytných hospodářův 5, hospodyň 21, dětí a mládencův, panen na vdání 223 a tak v jedné sumě všech se vynachází 278 osob.

V témž létu 1680. dne 27. června Pán Bůh všemohoucí druhou metličkou nás potrestati ráčil, totiž co tak nám Pán Bůh všemohoucí z své božské štědrosti na polích obilíčka propuštěno bylo, to všechno krupobitím potlučeno bylo, tak že na některých polích sotva který klas státi zůstal a ten beze škody nebyl. Na některých pak polích jak ozimní, tak také jarní obilíčko vesměs potlučeno bylo. — Pán Bůh všemohoucí rač dáti, abychom na potomní časy od takových metel božských skrze přímluvu nejsvětější rodičky Boží Panny Marie a všech vyvolených božích ochráněni byli. Těm pak s předu položeným neskonanou radost a tůlům lehké odpečinutí. Amen.«

¹⁾ Zápisy pečínají r. 1563.

Drobné zprávy.

Malá Strana a ne Menší město pražské. Koncem r. 1896. oživil spor o pojmenování této čtvrti městské. Ve schůzi obecních starších král. hlav. města Prahy dne 12. prosince bylo jednáno o návrhu městské rady, aby zemský výbor království Českého byl dožádán za vydání zemského zákona, kterým by III. část Prahy byla »Menším městem pražským«. K návrhu tomu mluvil fideitel p. Pokorný, přimlouvaje se z důvodů historických, gramatikálních i čistě praktických za ponechání dosavadního. Hlasováním pak rozhodnuto, aby zůstalo dosavadní pojmenování, totiž »Malá Strana«, čímž asi spor ten jest rozhodnut. Jeden list obhajoval »Malou Stranu« tím, že špatně by se rýmovalo oznámení: »členové Malostranské besedy sejdou se ve svých místnostech na Menším městě pražském.«

J. K.

Pozor na české památky! V době nedávné obohacen byl archiv musea král. Českého zakoupením panské registratury litomyšlské (ve váze 90 metr. centů), a to zásluhou p. Jana rytíře Diviše Cisteckého ze Šerlinku, ředitele cukrovaru v Přelouči. Měla býti prodána do papíren, aby z ní byl vyroben papír nový. Škoda, že zůstala utajena jména těch, kteří tak prazvláštně ukázali světu své vzdělání! — Na str. 39. tohoto časopisu připomenuli jsme, že vdova po znamenitém znalci heraldiky a sběrateli Warneckovi v Berlíně má sbírku listin, pečeti a j. památek, hlavně českých, za kterou jí německá vláda nabízela 100.000 marek, a nedlouho potom zvěděli jsme neméně smutnou zprávu, že v Berlíně byla rozprodávána sbírka z pozůstalosti pražského soukromníka, cis. rady dra. Ed. Schebka, obsahující neméně než 2432 čísla rukopisů a listin. Zvláště byly vyjmenovány listy krále Václava II., Jana Lucemburského, Václava IV., Jiříka z Poděbrad, Vladislava II., Ludvíka I., Fridricha Falckého a třiceti direktorů. Knihkupectví J. A. Stargarda v Berlíně pořádalo tuto dražbu. Prosíme o laskavé zprávy, byl-li tam také někdo z Čech. Neméně překvapila nás zpráva, že král. náměstnictví v Praze bylo vyzváno c. k. ministeriem duchovních záležitostí a vyučování, aby jak možno nejrychleji zakročilo a překazilo prodej do ciziny drahocenné části zbroje sv. Jiří, náležející děkanskému chrámu v Chrudimi — v českých Athénách.

K. M.

Nepřítel národopisu objevil se pojednou v »Moderní revue«. Seš. 1. roč. IV. přinesl zvláštní kus, který napsal B. Chlad: »Zpověď«, v níž mimo jiné radí onen mudrlant: »Varuji tě od veškerých zapáchavých, nyní do mody příšlých lidových děl, zvláště těch s národním vyšíváním. Není v nich kus vkusu. Nezlob se, vím, že jsi národopisný zuřivec, a proto již zde tě ujišťuji, že nedotknu se tvého zamilovaného pomníku lidského nevkusy, slavné výstavy!« Stejně zdrtl soudem svým Třebízského a Jirásků. (Co to na nás leze? Poznámka žasnoucího čtenáře, jemuž jsem ukázal ony bludné řádky.) Ani s malířstvím není spokojen: »Což máme vůbec nějaké malířství? Snad nepočítáš k němu výrobky Brožíkovy, Ženíškovy, Jansovy a j., ty lesklé práce efektní? Ne, to není malířství, to se blíží práci natěračské. Jediní tu byli umělci Chittussi a někdy Gretsche. V těch mladších nevidím nic.« Umění poznává p. B. Chlad jen v cizině. (Viz M. R. str. 19. a 20.) Ale M. R. pokračuje, jak dokazuje únorové číslo, v němž »kritika« zle buší do Maškovy expozice v saloně Topičově. Na str. 156. píše: »Není skutečně nic hnusnějšího, než dívat se na tyto posvícensky kostymované loutky: od jistých dob se dělá u nás se Slováci humbug, zcela sprostý a vyložený humbug. A malíři, kteří nám nosí z taterských stolic své barevné mazenice, jsou nestoudní lháři. Poněvadž jejich mazaniny suggerují lživý dojem, že, je-li dnes ještě jaká Arkadie, musí býti na Slovensku. Lidé jakoby tam neměli pranic na práci, než práti a zehliti své atlasové tkaničky, škrobiti spodničky, mýti si ruce glycerinovým mýdlem, cítiti své holinky, líčiti se několika zlatkovým poudre-de-rose, zpívati si vždy veselé zpěvanky. Sprostá vyložená lež. Tendenčně malovaná pro salony zbohatlých vlasteneckých parvenuů. Pánové, nechoďte po statcích a nemalujte je o posvíceních, odvažte se také před jednou do rozbítlých, špinavých, zadlužených chalup, kde vyhublí lidé od rána do večera jenom klejí místo vašich veselých zpěvánek, a neštíte se okusit s nimi ovesný chléb, abyste poznali, že Tito Slováci jsou zcela něco jiného, než ti vaši, přečpaní dessertními dorty a cukrovinkami. Nenamítejte mi,

»že nemám smyslu pro barevné malířské dojmy, které skýtá slovácký kraj...« Pane B. Chlade a vy, pane kritiku, věřte, že při přečtení řádků vašich, cítíte ten výpar dekadentní, byl jsem napaden mdlobou. Cítím, jak z nich vystupuje dekadentní, hnědý zápach.

V. Z.

Starobylá kašna pískovcová na Betlémském náměstí před domem č. 352—I., již tam dal postavit obchodník Wimmer, byla také dosti dlouho předmětem jednání: kam s ní? K návrhu zesnulého již městského radního p. Vladim. Pera byla zachována a převezena do městských sadů, kde bude zdobiti část mezi Růžovou a Jerusalemskou ulicí. Nese nápis a uprostřed barokní sousoší Adama a Evy.

Reliefy na Týnském chrámu v Praze na straně v Týnské uličce budou k návrhu téhož zesnulého zastance památek našich vyčištěny, opraveny a opatřeny ochrannou sítkou.

Me.

Časové zprávy.

Vladimír Per. V nejlepším věku odešel muž, jehož jméno nebylo sice rozhlášeno po všem království, ale mělo dobrý, poctivý zvuk v pražské inteligenci. Tímto mužem, předčasně zesnulým, jest Vladimír Per. Narodil se r. 1856. jako syn vynikajícího průmyslníka pražského. Absolvovav vyšší realku, věnoval se průmyslu mydlářskému. Aby nabyt větší zkušenosti, vydal se na studijní cestu Evropou, navštívil zvláště Vídeň, Berlín, Štokholm, Paříž, Řím i Londýn. Jsa velice zaujat pro dějiny a památky, neopomenul vedle vlastního účelu svých cest věnovati upjatou pozornost sbírkám evropským a tím nabyt ještě většího zájmu pro naše památky. Navrátil se z cest, s úspěchem vedl závod po otci. Byl i literárně činným, přispívaje články do »Průmyslových listů«; vydal i některé spisy odborné. Jako rodinnou památku zůstavil rukopis vzpomínek na Paříž. Od r. 1890. byl členem sboru obecních starších i rady král. hlavního města Prahy, zasedav i v několika komissích; zvláště platné služby prokázal městskému museu pražskému. Perovi náleží zásluha, že královská Praha mohla se důstojně představit pavillonem městského musea na NVČ. Členem naší Společnosti byl od její vzniku a skoro stejně dlouho i vzorným dozorcem její. Skonal po dlouhém utrpení dne 24. listopadu r. 1896. V žádném nekrologu však nenalezli jsme ni nejmenší zmínky o tom, co právě bylo Perovi takřka životní potřebou: o jeho lásce ku památkám. Byl zastancem historické Prahy. V tom soustředila se všechna jeho práce. Lze skoro určitě tvrditi, že Per žil jediné památkám své rodné obce, a že nebylo nad něho vytrvalejšího a nadšenějšího ochránce jich. Dějiny Prahy znal lépe než tak mnohý odborník. Při posmrtné vzpomínce plativá zásada: »De mortuis nil, nisi bene.« Nemáme přičiny, snad z tohoto důvodu zjednávati zesnulému pomíjející slávu prostě proto, poněvadž toho není potřebí ani jemu, ani nám. Ale máme za povinnost věnovati srdečnou, upřímnou vzpomínku památce muže, který si až do posledního dechu zachoval tak ryzí ideál a při práci naší vždy byl první na místě. Památce Perově budiž čest trvalá!

Černý.

Úmrtí. Dne 7. srpna r. 1896. zemřel po krátké nemoci drahý bratr můj Antonín Soukup, magistrátní úředník v Praze, narozený r. 1871. dne 13. června. Vystudoval nižší gymnasium a Českoslovanskou obchodní akademii. Z literární činnosti jmenuji doplňky k »Mudrosloví Čelakovského«, ke sbírce českých poví a ke slovníku českému. Platné služby prokázal nejen mně při mých pracích, ale též Společnosti, této zvláště při pořádání výstavy starožitnicko-národopisné »u Halánků« roku 1891., vedle nespočetných jiných. Milou povahou, rozhodnou otevřeností, ochotou a obětavostí zdál se spíše náležeti starší generaci. Budiž mu zachována stálá a čestná paměť!

Redaktor.

Zprávy o spisech a časopisech.

Dlouhý Václ.: O Budči a její památkách vypravuje a vlasteneckým poutníkům v upomínku na staroslavnou Budeč podává... Na Kladně. Tiskem a nákladem Jos. Šolce tamže r. 1896. S obrázkem, v 8°, stran 110. Na 31 straně popisuje Budeč a její okolí, ostatek pak vyplňují »Veršované pověsti, obrazy a dojmy z Budče«, které však mohly odpadnouti. Spisek zbytečně zvětčují a zdrazují. Divíme se, že čteme v nich ještě dnes o Perunu. *Ch.*

Kobliha Gustav: Humpolec a jeho okolí. Nástin dějepisný, popisný a statistický s 22 obrázky. Nákladem Odboru klubu českých turistů v Humpolci. Tiskem F. Šimáčka v Praze. 1896. Stran 151 a index. Nejprve promlouvá se v tomto spise o počátcích a dějinách města za pánů z Dubé a z Leskovce, za pánů Trčků z Lípy až do protireformace, odtud až do povýšení na svobodné město a v době nejnovější. Zajímavá jest též kapitola o cechovních pamětech, pojednávající arci na prvním místě o nejdůležitějším cechu humpoleckém, totiž o soukenickém a o zaniklých osadách v okolí. Další listy věnovány jsou vycházkám po okolí i do sousedních měst, jichž znaky a nejstarší kostely jsou vypsány. O zevrubnosti spisu svědčí též kapitoly »Náš lid v minulosti«, »Lidové vyšívaní« a jiné, týkající se geologie, květeny, statistiky agrární a soukenictví. Indexem doplněn jest pak tento vzorný spis, který mile rád doporučujeme čtenářstvu. *V. B.*

Prusík F. X.: Urbář panství Kaceřovského z r. 1558. (Zvláštní otisk z Věstníku král. čes. společnosti nauk. Třída filosoficko-historicko-jazykozpytná.) Roku 1896. Stran 36., »Urburní registra Kaceřovská z r. 1558. jsou úplně uchována v knížecím archivu Metterniisko-Winneburském v Pláších. Důležitá jsou starými záznamy jednak o zámku Kaceřovském a patřících k němu vseh, řekách i potocích a lesích, zvláště však jmeny některých osad během času zputlých neb i zaniklých a konečně významem jmen osobních i různými tvary jmen křesťanů. Na druhé straně pak z urbáře toho nabýváme poučení jak o tehdejší stavu lidu selského, jeho rozmanitých platech a robotách, tak o usazování Němců v českých osadách, k čemu poukazují německá příjmení.« (Str. 1.) Index jmen osobních, místních i věcných doplňuje výhodně tuto práci, opatřenou hojnými poznámkami. *K.*

Kovářík Jos., rolník v Čihani: Jan Sladký-Kozina z Újezda Chodovského. Z dob selské poroby líčí J. K. Ve Strakoncích r. 1895. Český rolník slovy nehledanými líčí poměry lidu selského v Čechách vůbec, vypisuje privilegia Chodův a líčí hrdinnou smrt obránce jich Jana Sladkého, zvaného též Koziny po svém dvoře č. 3. v Újezdě Ch., který skončil na popravišti dne 28. listopadu r. 1695. v Plzni ve věku 43 let, stav se obětí panské panovačnosti, mstivosti a zlomyslnosti hraběte z Lamingenu. *Mir.*

Niederle Lubor, dr.: I. Zpráva o činnosti Národopisného musea českoslovanského. Jmenem rady musejní dr. L. N., správce musea. V Praze 1896., nákladem vlastním. Stran 66. Věnováno výkonnému výboru NVČ. V úvodu vylicuje spisovatel dějiny hnutí národopisného u nás až do vzniku musea samého po NVČ. Z dalších listů pak se dovidáme o sbírkách musea na konci r. 1895., o jeho knihovně a jmění. Ke konci pak přidán jest abecední seznam dárců s výčtem předmětů darovaných a posléze program NMČ. *Hs.*

Matiegka Jindř., dr.: O nanosomii a nannocephalii. (Zvláštní otisk z Časopisu lékařů českých, roč. 1896.) Ve velké 8°, str. 15. Přerušení pravidelného vzrůstu člověka může býti dvojí: buď změnami kvalitativními ve tkáních, vlastními nemocemi, kretinismem, křivici a j. — buď kvantitativně, nedostupením nebo naopak překročením obvyklých hranic pokud se týče množství hmoty pokládaného za normální. Odchylky takové týkají se buď celého těla a vedou k trpasličivosti (nanosomii) a obrovitosti (makrosomii), nebo jen jednotlivých částí těla a objevují se v podobě nannocephalie, megalcephalie a j. Zaujímavou tuto přednášku doporučujeme každému členu *Sv.*

Ze Společnosti přátel starožitností českých v Praze.

Zpráva správce sbírek za správní rok 1895. Minulý rok správní byl našim sbírkám příznivější než předchozí 2 léta. Hlavně co se dotýče počtu lze znamenati úspěch.

Přispěli pak tito ct. pp. dárcové: Jan Brauner, nadstrážník c. k. finanční stráže v Příbrami, daroval mincí měděných 32 kusy a 8 stříbrných, vesměs novějších. — Ant. Hajný v Jikvi věnoval kamenný klínek tamže nalezený, jehož bylo užíváno v lidovém léčitelství. — J. Chudomel, zedník v Hostivari, zaslal darem jelení paroh s broušenou špičkou, na dolejšími pak konci s postranním žlábkem, ve kterém prý bylo zasazeno železo, nyní ztracené. Nalezen byl v pískovně hostivařské. — Ant. Jakeš, přednosta stanice v Hostivari, daroval 3 vzácné desky dřevoryjecké s obrazy biblickými ze 16. stol. a 65 různých mincí. — V. Vlček, farář v Mukařově, 3 staré zámky. — R. Zuber na Žižkově: otlučený kelímek tuhový, 3 mince (císař Leopolda a Františka I.), malé závaží vázkové a stříbrný grošík pražský.

Zakoupeno bylo: pečetidlo mosazné s ruským nápisem z pozůstalosti Hankovy. Přibýlo tedy celkem 120 kusů. Ze sbírek spolkových zapůjčeno bylo na Národopisnou výstavu českoslovanskou do pravěku, do oddělení obchodního, studentského, spolkového, památek výtvarných a do staré rychty.

Všem ct. pp. dárcům vyslovuje výbor tímto svůj dík a doufá, že osvědčí vzácnou přízeň svou spolku našemu dle možnosti i v příštím roce. Čtvrtý ročník časopisu našeho přinese některé zajímavé ukázky ze sbírek spolkových.

V Praze, dne 31. prosince 1895.

Jan Soukup,
t. č. správce sbírek.

Zpráva archivní za správní rok 1895. O archivu Společnosti platí totéž slovo jako o sbírkách. Archiv rozhodně získal hlavně vzácnou pozornost ct. pp. dárců, které jmenujeme:

Lev Adamec: 4 místní pohledy z Prahy a Příbrami, necelý rukopis české písně ze zač. 19. stol. (1 lístek) a 8 tišt. obrázků svatých. — A. B. Černý: 2 kalendáře z 18. stol., Schotky: Karolinische Zeit, 2 psané knihy modlic, 3 jarmareční písně obsahu nábož., a z pozůstalosti po † Ed. Heroldovi, akadem. malíři, sešit rukopisný, obsahující zaklínání česky psaná a rukopis český na 20 listech o léčitelství. — Kozel, učitel ve Vysočanech, daroval 3 rytiny z časopisů (Děčín, Točnick, Ml. Boleslav) ze zač. t. st. — J. Hnátek ve Vápenném Podolí dar. »Perličky«. — JUDr. Julius Nejedlý, advokát v Praze: 2 velké fotografie fresek staroboleslavských a 1 velkou fotografii rozrodu pánů z Vrábí. — A. K. Nemanický, přednosta stanice ve Knovízi: 2 snímky legend zvonových z Lounek. — Jos. Trmal daroval 10 necelých tiskův obsahu nábož., 3 sešity psaných modliteb, jednu psanou modlitbičku, umučení sv. Barbory (rukopis), svazček písní jarmarečních a týchž písní tištěných 33 kusy, 1 opis a zbytek knihy obsahu náboženského. — Pan Jan Vilím daroval tištěné zařikání proti zlodějům. — Stanislav Deraďička ze Zderadic v Libni vyhlášku Tomášova, města z r. 1786. a 14 písní jarmarečních celých a 2 zlomky.

Přibýlo tedy celkem 78 kusů. Všem ct. pp. dárcům vyslovuje výbor svůj dík. Archivu bylo hojně užíváno při práci pro časopis.

V Praze, dne 31. prosince 1895.

Jan Soukup,
t. č. archivář.

Zpráva pokladní. Nově přistoupili za členy následující P. T. dámy, pánové a korporace:

Za příznivce s příspěvkem zl. 5.— ročně: sl. okresní výbor v Kostelci nad Černými lesy.

Za členy přispívající s příspěvkem zl. 2.— ročně: pí. Frauenbergová M., choť velkostatkáře ve Lhotě Hlaváčkově; Nekvasil Václav, stavitel a cíl. rada v Karlíně; M. U. Dr. Stýblo Al. V., obv. lékař v Nov. Bydžově; Táborek Jos., učitel ve Skutči, zl. 2.— na r. 1897.; J. U. Dr. Em. ryt. Trmál z Toušic, majitel domu na Král. Vinohradech; Wofek Václ., vrchní inženýr na Smíchově.

Za členy činné s příspěvkem zl. 1.— ročně: Řemeslnicko-životnostenská beseda na Smíchově; Beutl Jos., řídící cukrovaru v Ruzyni; Bíl Jos., c. k. pošt. assist. v Josefově, zl. 1.20 na r. 1896.; Bláha Frant., učitel v Poříčí nad Sázavou; Bohdanecký Vinc., říd. učitel ve Václavících; Braun Rud., c. k. dvorní rytec; Carda Jan, učitel ve Chmelné; Čečetka Ant., emer. řídící na Král. Vinohradech, na r. 1896. a 1897.; M. U. Dr. Danda K., lékař v Klobukách; Drašar Fr., učitel v Nemyčevsi; Důras Antonín, statkář ve Pcherách; Duška Em., optik a hodinář v Josefově; Exner Ot., majitel domu v Josefově; Felix J., odb. učitel ve Frenštátě pod Radhoštěm, na r. 1896. a 1897. po zl. 1.—; Fencel Frant., učitel ve Tmání; Fischer Ferd., nájemce dvora ve Slaném, na r. 1896. a 1897. po zl. 1.—; Freyn Alois, techn. adjunkt cukrovaru v Ruzyni; M. U. Dr. Haering Vladimír, purkmistr v Benešově; Hampejs Otakar, techn. adjunkt cukrovaru v Ruzyni; Havlík Jan, majitel domu na Král. Vinohradech; Havlín Ant., obchodník na Kladně; Heidinger Bedř., c. k. auskultant v Chebu; Hezrdle Václ., rolník a mistr kovářský v Kamenomostě; Hněvkovský Josef, řídící ob. školy chlapecké v Rokycanech; Hofmeister St., městský důchodní v Josefově, zl. 1.10 na r. 1896.; Horký Jos., učitel v Protivíně; Charvát Vlad., statkář ve Pcherách; Jandl Václ., říd. učitel v České Rybné, zl. 1.— na r. 1897.; Janoušek Ant., obch. v Dušňkách; Jeřábek Václav, maj. domů na Smíchově; Jindřich Václ., říd. uč. ve Voticích; Jiras Jos., host. na Bílé Hoře; Kantor H., nájem. dvora v Lichocevsí; Kaprálek Ed., úřed. cukrov. ve Zvoleňsvi, zl. 1.— na r. 1896., za publikace zl. —60; Klicman Boh., inž. zemědělské rady v Praze; Knor Vlad., statkář v Nouměřicích; Kořínek Frant., úředník cukrovaru ve Svijanech-Podolí, zl. 1.20; Kubr Jos., statkář v Ruzyni; Lekeš Jan, farář v Kostelci; Masák Karel, revident c. k. st. drah v Stanislavi, na r. 1896. zl. 1.20, na r. 1897. zl. 1.70, předplatné na »Heraldiku« zl. 5.30; Matek Jan, c. k. pošt. assistent v Josefově, zl. 1.20 na r. 1896.; Mužík Frid., rolník a hostinský v Knovízi; Záb. a vzděl. spolek »Neruda« v Praze, III.; Novák Ant., statkář v Ruzyni; Ortmann Ant. v Domažlicích; Petrovský Boh., úředník dráhy v Mnichovicích; Piskáček Václ., statkář v Středoklukách; Dr. Podlaha Ant., prefekt akademie hr. Straky, za r. 1896. a 1897. po zl. 1.—; Pokorný Fr., učitel ve Zvoleňsvi; Prchal Mat., statkář v Ruzyni; Příhoda Jos., c. k. pošt. úředník v Josefově, zl. 1.20 na r. 1896.; Rosenkranz Alois, statkář v Knovízi; sbor učitel. v Castolovicích, v Opatovicích a v Horním Stupně; sbor učitelský I. ob. školy chlapecké ve vých. obvodu v Plzni a sbor učitel. při měst. škole chlapecké v Přesticích; Sedláček Frant., kand. stavitelství v Michli, zl. 1.— za r. 1895.; Spolek dělníků obuvnických na Vyšehradě; Spolek divadelních ochotníků v Mutějovicích zl. 1.— na r. 1897.; Správa školy v Budyni nad Ohří; P. Straka Cyril Ant., kaplan v Radonicích, na r. 1896. a r. 1897. po zl. 1.—; Sucharda Stan., profesor c. k. uměl. průmysl. školy; Suk Fr., mlynář v Střebchovicích; Svoboda Alois; Svoboda Jos. ve Vidni; Šaroch Jarosl., úředník cukrovaru v Kolči, na r. 1897.; Špott Karel, kreslič fotogr. ve Mšeně u Mělníka; Štěpánek Ant., hotelier v Josefově, na r. 1896. zl. 1.20; Štursa Jos., úředník dráhy ve Voticích; Tobek M., oekonom v Josefově, zl. 1.20 na r. 1896.; Tuček Jan, c. k. pošt. úředník v Josefově, zl. 1.20 na r. 1896.; Uzel Jos., účetní Zemské banky, na r. 1897. zl. 1.—; slč. Vikartová Hana v Brodčích; Vilímek Václav, mistr tesařský v Bystřici, na r. 1896. zl. 2.—, na r. 1897. zl. 1.20, za publikace zl. 2.—; učitelská jednota »Vinařický« v Týně nad Vltavou;

Vlasák Václav Jiří, maj. mlyná ve Volovicích; Wolff Celestin, pokladník zálož. na Kladně; Zeman Ant., konsistorní účetní v Litoměřicích; Zíka Frt., mlynář v Dnespekách, za r. 1896. a r. 1897. po zl. 1.—; Zounek Václ., c. k. pošt. assistent v Josefově, zl. 1'20 na r. 1896.; Zvonář Vilém, učitel v Chýňavě.

K účelům Společnosti darovala sl. občanská záložna v Karlíně zl. 25.—.

Za příčinou zdražení tiskových potřeb jednak přestoupili z členů činných ku přispívajícím (s doplatkem zl. 1.—), jednak darovali tito P. T. členové a korporace: Barthell Frant., c. k. berní kontrolor v Uhl. Janovicích, zl. —50; Bartoš Václ., kaplan v Kuklenách, zl. 1'30; Beneš Jos., říd. učitel v Ročově, zl. —20; Berounský Fr., říd. cukrovaru ve Mšeně u Budyně, zl. 1.—; Bezdíček Jos., hosp. správce v Hospozíně, zl. 1.—; Bičák Č., zástupce továrny v Mochově, zl. 1'10; Blahota Jos., cukrmistr v Lužci, zl. —50, za publikace zl. 1.—; Braniš Jos., prof. v Č. Budějovicích, zl. —20; Círpš Karel, zl. 1.—; Cizbulka Ign., c. k. prezident kraj. soudu na odp. v Nov. Jičíně, zl. 2.—; Dr. Čáda Frant., c. k. gymn. professor, zl. —50; Čapek Hanuš, účetní kníž. průmyslu v Ústí n. L., zl. 1.—; Čermák Václ., kupec v Buštěhradě, zl. —20; Čihák Vojt., obch. v Poděbradech, zl. 1'50; Doubek Jan, c. k. pošt. v Čechticích, zl. 1.—; Dušitřa J., kaplan v Hostouni, zl. —20; Dvořák Frant., účetní, zl. —50; Feyerfeil Jaroslav V. v Plzni zl. 1.—; Freyn V., říditel cukrovaru v Zábři, zl. 1'50; Halla Jos., c. k. cejchmistr v Hořovicích, zl. —40; Hauer Václ., professor v Opavě, zl. 1.—; Hejda K., učitel v Michli, zl. —20; Hejna Frant., c. k. soudní vykonavatel na Hluboké, zl. —50; Hevrdle Adolf, říditel hosp. školy v Sedlčanech, zl. —50; Hlaváček Boh., akad. sochař, zl. 1.—; Hlinecký Ant., učitel při měst. škole ve Skutči, zl. 2.—; Hojka Em., obch. v Berouně, zl. —50; Horák Adolf, c. k. vrchní geometr ve Slaném, zl. —50; Houra J. V., měst. tajemník v Jindř. Hradci, zl. —50; Hromada pomocníků ryteckých zl. —20; Cháb Josef, děkan v Kovarech, zl. 2.—; Jelínek Jan, farář v Bojkovicích, dar zl. —40, za publikace zl. —27; Kaláb Bedřich, kooperátor v Bouzově, zl. —50; čtenářský spolek »Kaplík« v Kolči, zl. —20; Keclík Rudolf, velkoobch., zl. —45; Klusáček Em., c. k. berní kontr. v Blatné, zl. —30; Kneissel Jos., měst. offic. na Žižkově, zl. 1.—; Kohout Ot., učitel v Michli, zl. —20; Kratochvíl Tom., div. říd. v. v. v Rakovníku, zl. —50; J. U. Dr. Kudrna Ot., adv. v Netolicích, zl. —60; Květoň Jos., učitel hluchoněmých, zl. —25; Leopold Fr., archit. na Kr. Vinohradech, zl. 1.—; Lučan Ad. na Žižkově, zl. —30; Machytka Ed., soukrom. v Branně, zl. —30; Merz Ant., účetní a pokl. m. spoř. v Lounech, zl. 1.—; Mikš R., peněžník, zl. —50; Moravec Jan, říd. učitel v Semicích, zl. —30; Müller Karel, děkan v Kam. Újezdě, zl. 2.—; Papež Józ, obch. a obec. starší v Praze, zl. 1.—; Pavlík K. v Merklíně, zl. —20; Pernecker Ad., inž., zl. 2.—; Pešek Karel, uč. ve Zruči, zl. —30; Petraš Jos. K., c. k. dvorní kapl., kanov. a děkan v Kostelci n. L., zl. —50; Pokorný V. v Dušňkách, zl. 1.—; Polák Vil., c. k. respic. fin. strážce ve Skřivaněch, zl. —50; M. U. Dr. Polický Lud., obv. lékař v Trmici, zl. 1.—; Potůček Vojt. na Smíchově, zl. —25; Pover Fr., c. k. prof. v Jičíně, zl. —30; Pšross Jindř. zl. 1.—, za publikace zl. —75; Rívnáček Jos., zl. 1.—; Sajbic V., úřed. cukrov. v Klobukách, zl. 2.—; Dr. Sedlák Jan, metrop. kanov. u sv. Víta, zl. —50; Scherl Ad., c. k. kontr. daně cukerní ve Svijanech Podolí, zl. —30; Skalický Boh., techn. říd. v Rudolfově, zl. —50; Slaviček Ant., stavitel v Oseku (Hrvtasko), zl. —30; tělocv. jednota »Sokol« v Dobrovici zl. —10, v Dobřívě zl. —20, v Kyšperku zl. 1.—, v Milevsku zl. —50, v Pelhřimově zl. —50, Sokol Tyrš na Smíchově zl. 1.—; Spisar Petr, farář v Meranu, zl. —50, za publ. zl. —25; Spitzar Ant., c. k. kontr. daně cukerní ve Zvoleněvsi, zl. 1.—; Musejní společnost v Hořavčovicích, zl. 1.—; Musejní spolek v Slaném zl. 1.—; Srnka Ad., učitel v Hlavně Kost., zl. —10; J. U. Dr. Stehlíček K., adv. v Hořovicích, zl. —40; J. U. Dr. Stiebitz K., adv. na Příbrami, zl. —20; Stiller A. O., c. k. official daně cukerní v Bašnicích, zl. —20; Šašek Jos., c. k. pošt. mistr v Král. Městci, zl. —20; Šebor Jos., farář v Žezčicích, zl. —20; Šedivý Al., účetní, zl. —50; Šimon Jan, učitel v. v. na Malé Skále, zl. —50; Škaloud Boh., hudeb., zl. —50; Škaloud Karel, učitel, zl. —50; Šorm Jos., koop. v Chotěborkách, zl. —50; J. U. Dr. Taussig Jul., adv. v Benešově, zl. 2.—; Teplý

Fr., kaplan v Milčíně, zl. —20; Tesánek Jindř., lékárník a star. v Berouně, zl. 1.—; M. U. C. Tomek Vinc. na Kr. Vinohradech, zl. —20; Urbánek Michal, stav. a archit. na Vsetíně, zl. —50; Wagner Václ., říd. uč. v Hostouni, zl. —50; J. U. Dr. Valenta Lad., adv., zl. —50; Wildt Jos., c. k. pošt mistr v Litni, zl. —50; Vítek Boh., říd. učitel v Bezděkově, zl. —20; M. U. Dr. Voldřich Aug., obv. lékař na Vtejně, zl. —50; Volf J. V., říd. uč. v Hrošce, zl. 1.—; Wolff Cel., pokladník záložny na Kladně, dar zl. 1.—, za publikace zl. 428; J. U. Dr. Zeis Em., cís. rada a adv. v Táboře, zl. 1.—; Zahourek Jan, síd. kaplan v Zalužanech, zl. —20.

Za koupené publikace, vydané Společností, zaplatili P. T.: Ekert Frt., farář, zl. —55; Lipka Fr., mag. pharm. v Boskovicích, zl. —17; Matějovský Alois na Kr. Vinohradech, zl. 1.—; Dr. Píč J. L., c. k. gymn. professor, zl. —50; M. U. Dr. Piskáček A. zl. 155; Sigmund M. R., soukromník na Opočně, zl. 1.—; Čtenářský spolek ve Vlašimi, zl. —50; M. U. Dr. Stýblo Al. V., obv. lékař v Nov. Bydžově, zl. 355; slč. Tábořkova Filomena ve Skutči, zl. 1.—.

K fondu pro vydání »Heraldiky« darovali P. T. pp: Jan V. Diviš ryt. Čistěcký ze Šerlinku, říditel cukrovaru v Přelouči, zl. 50.—; Václav Diviš Čistěcký ze Šerlinku, přednosta dráhy v Pardubicích, zl. 50.—; Ferd. H. Diviš Čistěcký ze Šerlinku, úředník Zem. banky, zl. 30.—; Hodek Gustav, říditel cukrovaru v Pětipsech, zl. 5.— a předplatné zl. 5.—; Kučera Jan, první techn. adjunkt cukrovaru ve Vysocanech, zl. 140, příspěvek zl. —30, předplatné zl. 530; P. Wagner Adolf, farář v Úhonicích, zl. 1.— a předplatné zl. 530.

Celou »Heraldiku« předplatili P. T. pp: Brauner Jan, c. k. nadzorce fin. stráže v Příbrami; Břeský z Birkenfelsu Vojt. v Hradci Jindř.; Bukovanský Jos. v Bystřici u Benešova; Čejka Boh. Ctirad, maj. realit v Hradci Král.; Gerl W., c. k. nadzorce fin. stráže v Ullersdorfe, předplatné zl. 530, dar zl. —50; Janda Ant., učitel v Budyni; Kneisl Jos., měst. účetní official na Žižkově; Košťál Fr., úřed. buštěhr. dráhy; Lucan Adolf na Žižkově; Mareš Adolf, doplatek na »Heraldiku« zl. 330, dar zl. —43; Městské historické museum v Plzni; pí. Pikhartová Olga, choť c. k. soud. adjunkta v Hořovicích; Vítek Boh., říd. učitel v Bezděkově.

Na l. svazek »Heraldiky« předplatili se P. T. pp: Janovský R., c. k. pošt. úředník v Holešově; Jelínek Ant., c. k. pošt mistr v Častolovicích, a dar zl. —30; Lipka Frant., mag. pharm. v Boskovicích; Pokorný Václ., c. k. vrchní báňský pokladník v Mostě; P. Straka Cyril Ant., kaplan v Radonicích; Veselý V., maj. dvora v Čertousích; Vlk Jos., magistr. official.

Za veškerý dary upřímně děkujeme prosíce, aby bylo Společnosti i na dále pamatováno.

P. T. členům není neznámo, že by veškerý tiskové objednávky zdraženy o 15%; ačkoliv jest tím také značně zvětšen peněžitý náklad na náš »Časopis«, přece nebylo zvýšeno členského příspěvku. Žádáme tedy všech P. T. členů, aby sami — každý dle své možnosti — z dobré vůle zvýšili svůj členský příspěvek. Jest, doufáme, zcela zřejmo z »Časopisu«, který jest dáván členům zdarma, že není při něm počítáno na zisk, i spoléháme také v této věci na stále osvědčovanou štědlost členů.

P. T. členů, zasílajících příspěvky poštou žádáme, aby vždy připojili o 3 kr. více na poplatek, který jest v Praze ustanoven za doručení poukázky. V této zprávě jsou uvedeny veškerý příspěvky, které došly od 1. září 1896. do 9. února 1897.

P. T. členy činíme pozorný k tomu, že míněna tím vždy Praha, kde není udáno jiného bydliště; u těch P. T. členů, kde není jinak oznámeno, rozumí se, že jest zaplacen členský příspěvek zl. 1.— na r. 1896. Členské příspěvky i dary buďtež zasílány na adresu podepsaného pokladníka.

V Praze, 9. února 1897.

Ed. Bufka, t. č. pokladník,
Král. Vinohrady, Sázavská ul. č. 14 n.

Redaktor Jan Soukup. — Nákladem Společnosti přátel starožitností českých v Praze.
Tiskem F. Šimáčka v Praze.

Nebudiž přehlédnuto!

Nákladem Společnosti přátel starožitností českých v Praze bylo vydáno:

První výroční zpráva Společnosti přátel starožitností českých v Praze za správní rok 1889 — úplně rozebrána.

Druhá zpráva Společnosti přátel starožitností českých v Praze; v květnu 1890 — úplně rozebrána.

Rozpravy Společnosti přátel starožitností českých v Praze. („Zpráv“ sv. III.) V Praze, 1892. Obsah: Dr. J. Matiegka: Zbuzanské pohřebiště. — Soukup Jan: Hlemýžďi v lebkách a kostech. — Pecenka Adolf: Románský kostel v Mohelníci. (S vyobrazením.) — Inž. Herain Jan: Založení Nového Města Pražského Karlem IV. — Ph. C. J. V. Šimák: Rodiny šlechtické i erbovní v Mladé Boleslavi. — Vluka Josef: Stařechino vypravování mladším o dřívějších sirdkách a modách. — Košťál Josef: Slunce, měsíc a hvězdy v podání prostonárodním. — Dr. Máchal Hanuš: O zazdívání lidí do staveb. — Soukup Jan: Příspěvky bájeslovné. — Adámek K. V.: O muzeích krajinských a o statistice muzejní. — Různé zprávy. Cena 80 kr., pro členy Společnosti 55 kr., poštou o 5 kr. více.

Výstava Společnosti přátel starožitností českých v Praze, v památném roce 1891. S 1 tabulkou světlotiskem. (Obsahuje popis veškerých vystavených předmětů a seznam vystavovatelů.) Cena 30 kr., pro členy Společnosti 20 kr., poštou o 3 kr. více.

Časopis Společnosti přátel starožitností českých v Praze. Roč. I. (1893) byl znova dotištěn a lze obdržeti úplný za 1 zl.; jednotlivá čísla, pokud stačí zásoba, po 25 kr. — Roč. II. (1894) jest zcela rozebrán; chybí úplně číslo 1.; jednotlivě lze koupiti z téhož ročníku necelé číslo 2. (chybí znaková příloha) za 25 kr.; čísla 3. a 4. (s přílohami) každé za 50 kr. Znaková příloha počala vycházeti při čísle 2. ročníku II. — Ročník III. (1895) a IV. (1896) lze obdržeti úplný se znakovou přílohou každý za 1 zl. 2.—. Znaková příloha, vydaná při roč. II, bude později znova vytištěna i bude tedy možno získati pak veškerý znaky dosud vydané.

Při objednávce budiž obnos příslušný laskavě zaslán předem poštovní poukázkou. Objednávky přijímá a vyřizuje pan *Eduard Bufka*, t. č. pokladník, Král. Vinohrady, Sázavská ul. č. 14 nové.

Nebudiž přehlédnuto!

Časopis Společnosti přátel starožitností českých v Praze vychází čtyřikrát v roce a jest všem P. T. pp. členům zdarma zasílán. Vydání každého čísla bude vždy oznámeno v čelnějších časopisech denních a p. Neobdržené číslo budiž nejdéle ve 14 dnech po vydání reklamováno v expedici »Časopisu« na Král. Vinohradech, Sázavská ul. č. 14 nové. Na reklamace později došlé nelze míti zřetele, lze však jednotlivá čísla, pokud jsou na skladě, koupiti, a to čísla se přílohou znakovou po 50 kr., bez přílohy po 25 kr. Reklamace nebudtež ani zalepeny, ani frankovány.

Činný člen Společnosti platí 1 zl., člen přispívající 2 zl., příznivec Společnosti 5 zl. nejméně ročně. Při zasílání členského příspěvku poštou nutno vždy připojiti o 3 kr. více na poplatek, který jest v Praze stanoven za doručení poukázky. Zakládající člen platí jednou pro vždy 50 zl. Na zásilku Časopisu mimo Rakousko nutno připlatiti ročně 30 kr. Kdož z P. T. členů přeje si legitimace, račiž zaslati pokladníkovi 15 kr. a bude mu zaslána. Legitimace platí pouze rok a jest třeba vždy po uplynutí roku ji obnoviti. Veškeré příspěvky členské i dobrovolné dary přijímá p. Ed. Bufka, t. č. pokladník, Kr. Vinohrady, Sázavská ul. č. 14 nové. Příspěvky literární pro »Časopis«, dopisy týkající se Společnosti, jakož i dary do sbírek přijímá jednatel p. Ant. B. Černý, I., na Perštýně, č. 12. n, II. poschodí.

Všichni pp. členové mohou odebíratí Památky archaeologické, vydávané sl. Archaeologickým sborem, za snížené předplatné 3 zl ročně. Poštou zl. 3.30. Taktéž možno za cenu sníženou obdržeti dřívější ročníky, pokud nejsou rozebrány. Předplatné na ně budiž zasíláno přímo do expedice Matice České v Praze, Václavské nám., kteráž s ochotou zašle seznam i cenu dřívějších ročníků.

Za levnější cenu mohou pp. členové odebíratí dílo Kl. Čermáka »Mince království Českého za panování rodu Habsburského od r. 1526.« Dosud vyšly 4 sešity: sešit I. v plné ceně zl. 1.50, sešit II. zl. 2.50, sešit III. zl. 2.50, sešit IV. zl. 2.50, sešit V. zl. 3.—. Branišovy »Dějiny umění středověkého v Čechách«. Plná cena zl. 3.30. L. Šnajdra »Počátky předhistorického místopisu země České«. Plná cena 80 kr. Národopisný sborník okresu Hořického. Cena subskripční zl. 4.—. Ceny snížené pro naše pp. členy oznámí jednatel, p. A. B. Černý.

Stanovy Společnosti dostává každý z p. t. členů zdarma.